

A) ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ υπό το πρίσμα του κυρωθέντος με τον Ν 4619/2019 και ισχύοντος από 1-7-2019 νέου Ποινικού Κώδικα:

α) του θέματος του επεικέστερου νόμου κατά το άρθρο 2 παρ.1 του νέου Ποινικού Κώδικα (αλφαβητικός κατάλογος αδικημάτων και ευμενέστερη κάθε φορά διάταξη – αντίστοιχες αποφάσεις του Αρείου Πάγου) και

β) του αδικήματος μη καταβολής χρεών του άρθρου 25 του Ν 1882/1990 μετά τη νομοθέτηση της ευμενέστερης διάταξης του άρθρου 466 του νέου Ποινικού Κώδικα (αναδιαμόρφωση της αντικειμενικής του υπόστασης) και

B) ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ του θέματος της παραγραφής των αδικημάτων φοροδιαφυγής του άρθρου 66 του Ν 4174/2013, μετά τη θέση σε ισχύ, από 6-11-2020 Ν 4745/2020, το οποίο άπτεται της ερμηνείας του άρθρου 2 του νέου Ποινικού Κώδικα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α.α.

1. Η διάταξη του άρθρου 2 του κυρωθέντος με τον Ν 4619/2019 και ισχύοντος από 1-7-2019 νέου Ποινικού Κώδικα (εφεξής θα αναφέρεται ως νέος Ποινικός Κώδικας ή, σε συντομογραφία, νέος ΠΚ) **ορίζει, στην παρ. 1**, «Αν από την τέλεση της πράξης ως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν περισσότερες διατάξεις νόμων, εφαρμόζεται αυτή που στη συγκεκριμένη περίπτωση οδηγεί στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορούμενου». Η εν λόγω διάταξη συμπορεύεται και τελεί σε αρμονία 1) με το άρθρο 7 παρ. 2 του ισχύοντος Συντάγματος (αρχή της νομιμότητας), κατά το οποίο «έγκλημα δεν υπάρχει ούτε ποινή επιβάλλεται χωρίς νόμο που να ισχύει πριν από την τέλεση της πράξης και να ορίζει τα στοιχεία της. Ποτέ δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που προβλεπόταν κατά την τέλεση της πράξης», 2) με το άρθρο 7 παρ. 1 της νομίμως κυρωθείσας στην Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), κατά το οποίο «ουδείς δύναται να καταδικασθή διά πράξιν ή παράλειψιν η οποία, καθ' ην στιγμήν διεπράχθη, δεν απετέλει αδίκημα, συμφώνως προς το εθνικόν ή διεθνές δίκαιον. Ούτε και επιβάλλεται βαρύτερα ποινή από εκείνην η οποία επεβάλλετο κατά την στιγμήν της διαπράξεως του αδικήματος» και 3) με το άρθρο 15 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, που έχει κυρωθεί με τον Ν 2462/1997, κατά το οποίο «κανείς δεν καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες δεν ήταν αξιόποινες κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο τη στιγμή της διάπραξής τους. Επίσης, δεν επιβάλλεται βαρύτερη ποινή από εκείνην που προβλεπόταν κατά την χρονική στιγμή της διάπραξης του ποινικού αδικήματος. Εάν, μετά τη διάπραξή του, ο νόμος προβλέπει την ποινή ελαφρύτερης ποινής, ο δράστης επωφελείται από αυτήν». Εξάλλου, το άρθρο 49 παρ. 1 περ. γ' του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθιερώνει ρητώς την ως άνω αρχή στις περιπτώσεις, όπου εφαρμόζεται ενωσιακό δίκαιο (π.χ. όταν η ποινική διάταξη θεσπίσθηκε ή τροποποιήθηκε,

προκειμένου να μεταφερθεί οδηγία, βλ. άρθρο 51 § 1 του Χάρτη). Η αρχή της αναδρομικότητας του ηπιότερου ποινικού νόμου είχε κριθεί ότι αποτελεί μέρος του πρωτογενούς δικαίου της Ένωσης, απορρέουσα από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί μέρος των γενικών αρχών του ενωσιακού δικαίου, τις οποίες ο εθνικός δικαστής πρέπει να σέβεται κατά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου (ΑΠ 559/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Η διατύπωση της διάταξης του άρθρου 2 παρ.1 του νέου Ποινικού Κώδικα διαφέρει από αυτήν της αντίστοιχης διάταξης του παλαιού και ισχύοντος μέχρι την 30-6-2019 Ποινικού Κώδικα (εφεξής θα αναφέρεται ως παλιός Ποινικός Κώδικας, ή, σε συντομογραφία, παλιός ΠΚ), που όριζε «Αν από την τέλεση της πράξης ως την αμετάκλητη εκδίκασή της ίσχυσαν δύο ή περισσότεροι νόμοι, εφαρμόζεται αυτός που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις». Όπως προέκυπτε από το γράμμα του άρθρου 2 παρ.1 του παλαιού ΠΚ, εκείνο που ενδιέφερε υπό το προϋχούσαν δίκαιο, στην περίπτωση που είχαν ισχύσει περισσότεροι νόμοι από την τέλεση της πράξης μέχρι την αμετάκλητη εκδίκασή της, ήταν ποιος «νόμος» στο σύνολό του ήταν επιεικέστερος για τον κατηγορούμενο. Έτσι, δεν ήταν νοητός ο συνδυασμός διατάξεων περισσότερων νόμων. Αντίθετα, ο δικαστής όφειλε να αντιπαραβάλει το σύνολο των επιμέρους διατάξεων κάθε νόμου και να επιλέξει τον συνολικά ευμενέστερο νόμο για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Αποτελούσε δε πάγια νομολογία η θέση ότι ο ευμενέστερος νόμος εφαρμόζεται όπως ισχύει στο σύνολό του και δεν διασπάται σε ευμενέστερες και μη ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις, από τις οποίες να εφαρμόζονται μόνο οι πρώτες, γιατί με τον τρόπο αυτό, όπως παγίως γινόταν δεκτό, καταρτίζεται από το Δικαστήριο άλλος, ξεχωριστός νόμος, κατά παράβαση των Συνταγματικών διατάξεων των άρθρων 26, 73 επ. περί διακρίσεως των λειτουργιών (εντελώς ενδεικτικά ΟΛΑΠ 5/2008, ΑΠ 716/2019, ΑΠ 506/2015 δημοσιευμένες όλες και στην Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ- ακολούθως θα αναφέρεται ως ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Στην επίμαχη διάταξη του άρθρου 2 παρ.1 του νέου ΠΚ θεμελιώνεται η αρχή της αναδρομικότητας του επιεικέστερου ουσιαστικού ποινικού νόμου, κατά πάγια δε νομολογία, με βάση γενική αρχή του ποινικού δικονομικού δικαίου, που συνάγεται από την εν λόγω διάταξη και το άρθρο 590 παρ. 1 του κυρωθέντος με το Ν. 4620/2019 και ισχύοντος επίσης από 1-7-2019 νέου Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, οι δικονομικοί νόμοι, αν δεν ορίζουν με μεταβατική διάταξη το αντίθετο, έχουν άμεση εφαρμογή από την έναρξη της ισχύος τους και στις εκκρεμείς και μη εκδικασθείσες ακόμη ποινικές υποθέσεις, από το χρονικό σημείο που καταλαμβάνουν αυτές. Η διαδικασία, δηλαδή, χωρεί σύμφωνα με το νόμο που ισχύει κατά τον χρόνο, κατά τον οποίο επιχειρείται η κάθε διαδικαστική πράξη και, συνεπώς, οι μεν πράξεις, οι οποίες έγιναν υπό το κράτος του παλαιού δικονομικού νόμου, είναι ισχυρές, το δε ατέλεστο μέρος της διαδικασίας και, επομένως, και η μη διεξαχθείσα ακόμη δίκη, θα γίνει σύμφωνα με το νέο δικονομικό νόμο (ΟΛΑΠ 1/2014, ΑΠ 56/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). **Υπό το πρίσμα της νέας διάταξης, ως επιεικέστερος θεωρείται ο νόμος εκείνος που περιέχει τις ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις**, δηλαδή εκείνος, ο οποίος με την εφαρμογή του, με βάση τις

προβλεπόμενες στη συγκεκριμένη περίπτωση προϋποθέσεις, επιφέρει την ευνοϊκότερη για τον κατηγορούμενο ποινική μεταχείριση *in concreto* και όχι αφηρημένα. Αυτό που ενδιαφέρει δεν είναι εάν ο νόμος στο σύνολο του είναι επεικέστερος για τον κατηγορούμενο, αλλά εάν περιέχει διατάξεις που είναι επεικέστερες γι' αυτόν, οπότε είναι δυνατόν να εφαρμοστεί εν μέρει ο προηγούμενος και εν μέρει ο νεότερος νόμος, με επιλογή των ευμενέστερων διατάξεων καθενός από αυτούς. Δεν αποκλείεται, επομένως, στη συγκεκριμένη περίπτωση να εφαρμοσθεί εν μέρει ο προηγούμενος νόμος και εν μέρει ο νεότερος νόμος, με επιλογή των ευμενέστερων διατάξεων καθενός από αυτούς και έτσι να εφαρμόζεται αφενός ένας νόμος ως προς τα στοιχεία που συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος και αφετέρου άλλος νόμος ως προς την απειλούμενη ποινή (ΑΠ 483/2020, ΑΠ 297/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Με άλλα λόγια, κατά τη διατύπωση της ΑΠ 185/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) «είναι πλέον δυνατό σε περίπτωση ισχύος περισσότερων του ενός νόμων από την τέλεση μέχρι την αμετάκλητη εκδίκαση μιας πράξης, το Δικαστήριο να εφαρμόζει επιλεκτικά κάποιες από τις επιμέρους ρυθμίσεις του ενός από τους ισχύσαντες νόμους και κάποιες από τις επιμέρους ρυθμίσεις του άλλου, εφόσον ο συνδυασμός αυτός οδηγεί στη συγκεκριμένη περίπτωση σε ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου».

2. Προς εύρεση του ευμενέστερου νόμου, γίνεται σύγκριση των περισσότερων σχετικών διατάξεων στο σύνολο των προϋποθέσεων, που προβλέπονται από καθεμιά από αυτές, έτσι ώστε να είναι πλέον σαφές, βάσει του νέου ΠΚ, ότι εφαρμόζεται πάντα η επεικέστερη διάταξη και όχι ο νόμος ως ενιαίο "όλον" (ΟΛΑΠ 1/2020 όπ.π., ΑΠ 299/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Αν και με τις δύο διατάξεις, δηλαδή την προγενέστερη και ισχύουσα κατά τον χρόνο τέλεσης του αδικήματος και τη νεότερη ισχύουσα κατά την εκδίκαση της υπόθεσης η ποινική μεταχείριση του κατηγορούμενου δεν διαφοροποιείται, τότε εφαρμόζεται ο νόμος που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης (ΑΠ 299/2020, ΑΠ 185/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Για να διακριβωθεί αν πράγματι ο νεότερος νόμος είναι ευμενέστερος, η νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού έχει καταλήξει σε ορισμένες παραδοχές και έχει διαμορφώσει συγκεκριμένα κριτήρια. Ειδικότερα: **1)** επεικέστερος είναι ο νεότερος νόμος ο οποίος δεν περιλαμβάνει την επιβαρυντική περίπτωση που έπρεπε να συντρέχει για τη θεμελίωση του αδικήματος κατά τον χρόνο της τέλεσής του και υπό την οποία ασκήθηκε η ποινική δίωξη (ΟΛΑΠ 1/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το έγκλημα της ληστείας, για το οποίο, κατά το άρθρο 380 παρ.1 εδ. β του παλαιού ΠΚ, αποτελούσε επιβαρυντική περίσταση η τέλεσή του με κάλυψη ή αλλοίωση των χαρακτηριστικών του προσώπου του δράση. Η επιβαρυντική αυτή περίσταση έχει απαλειφθεί από τη αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 380 παρ.1 του νέου ΠΚ. Επίσης χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και η χρήση πλαστού εγγράφου από τον πλαστογράφο, η οποία, κατά το άρθρο 216 παρ.1 εδ. β του παλαιού ΠΚ, αποτελούσε επιβαρυντική περίσταση, η οποία έχει απαλειφθεί από την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 216 παρ.1 του νέου ΠΚ, **2)** επεικέστερος είναι ο νόμος, ο οποίος μεταβάλλει τον

κακουργηματικό χαρακτήρα της πράξης και την υποβαθμίζει σε πλημμέλημα, με συνέπεια να επέρχεται μεταβολή ευνοϊκότερη για τον κατηγορούμενο όχι μόνο ως προς την προβλεπόμενη ποινή αλλά και ως προς τον χρόνο της παραγραφής, αφού το πλημμέλημα υπόκειται σε βραχύτερη παραγραφή από αυτή του κακούργηματος (ΑΠ 642/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση της διακεκριμένης κλοπής του άρθρου 374 περ. δ του παλαιού ΠΚ, δηλαδή η περίπτωση που η κλοπή διαπράττεται από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές ή ληστείες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια, η οποία υπό το προϋπόθετο δικαιο αποτελούσε κακούργημα, ενώ κατά τη διάταξη του ίδιου άρθρου 374 του νέου ΠΚ, δεν τυποποιείται πλέον ως κακούργημα μία τέτοια συμπεριφορά με αποτέλεσμα αυτή να αποτελεί πλημμεληματική κλοπή του άρθρου 372 παρ.1 του νέου ΠΚ, **3)** επιεικέστερος είναι ο νόμος που απαιτεί επιπλέον στοιχείο για τη συγκρότηση της αντικειμενικής ή της υποκειμενικής υπόστασης συγκεκριμένου αδικήματος, π.χ. πέραν της κατ' επάγγελμα τέλεσης μίας πράξης προστίθεται με τον νέο νόμο και ο πρόσθετος όρος το προσδοκώμενο όφελος να είναι ενός συγκεκριμένου χρηματικού ύψους (ΑΠ 299/2020, ΑΠ 679/2019 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το άρθρο 23 παρ.2 εδ. α του Ν 4139/2013, που πέραν από το στοιχείο της κατ' επάγγελμα τέλεσης του αδικήματος της διακίνησης ναρκωτικών, προβλέπει, σε αντίθεση με το άρθρο 23 του προηγούμενου Ν 3459/2006, που όριζε, μεταξύ άλλων, «Με ισόβια κάθειρξη και με χρηματική ποινή είκοσι εννέα χιλιάδων τετρακοσίων δώδεκα (29.412) μέχρι πεντακοσίων ογδόντα οκτώ χιλιάδων διακοσίων τριάντα πέντε (588.235) ευρώ τιμωρείται ο παραβάτης των άρθρων 20, 21 και 22, αν ενεργεί κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια», ως πρόσθετο στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης το προσδοκώμενο όφελος να υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ (ΟΛΑΠ 1/2015 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Αντίθετα με τα προηγούμενα, δυσμενέστερος και ως εκ τούτου μη εφαρμοζόμενος αναδρομικά είναι ο νεότερος νόμος που καταργεί στοιχείο απαιτούμενο για τη συγκρότηση του αδικήματος κατά τον προγενέστερο νόμο, υπό την ισχύ του οποίου τελέσθηκε η πράξη (ΑΠ 166/2021 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), **4)** ευμενέστερος είναι ο μεταγενέστερος της τέλεσης της πράξης νόμος, όταν καθιστά αυτήν ανέγκλητη (ΑΠ 120/2021, ΑΠ 257/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), **5)** επιεικέστερος είναι ο νεότερος νόμος όταν θέτει ως όρο της δίωξης την έγκληση του παθόντος για αξιόποινη πράξη διωκόμενη κατά τον προγενέστερο νόμο αυτεπαγγέλτως (ΑΠ 643/2020, ΑΠ 317/2020, ΑΠ 58/2020, ΑΠ 412/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Χαρακτηριστικό εδώ παράδειγμα είναι τα άρθρα 381 και 405 του νέου ΠΚ που προβλέπουν η μεν πρώτη διάταξη, ως όρο για τη δίωξη του αδικήματος (μεταξύ άλλων) της υπεξαίρεσης, τόσο στην πλημμεληματική της μορφή της παρ.1 του άρθρου 375 όσο και στην κακουργηματική της μορφή της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, η δε δεύτερη διάταξη, ως όρο για τη δίωξη του αδικήματος (μεταξύ άλλων) της απάτης, τόσο στην πλημμεληματική της μορφή της παρ.1 εδ. α όσο και στην κακουργηματική της μορφή του εδαφίου β, την υποβολή έγκλησης εκ μέρους του παθόντος και **6)** για τον χαρακτηρισμό μίας διάταξης επιεικέστερης, με βάση το ύψος της απειλούμενης ποινής, γίνεται

σύγκριση των περισσότερων διατάξεων και εφαρμόζεται η διάταξη που προβλέπει το χαμηλότερο ανώτατο όριο του είδους της ποινής και αν το ανώτατο όριο είναι το ίδιο, επιεικέστερη είναι αυτή που προβλέπει το μικρότερο κατώτατο όριο. Για τον χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επιεικέστερου ή μη από την άποψη της απειλούμενης ποινικής κύρωσης, λαμβάνεται κατ' αρχήν, πρώτα υπόψη το ύψος των απειλούμενων στερητικών της ελευθερίας ποινών, δηλαδή της κάθειρξης ή της φυλάκισης, της πρώτης θεωρούμενης βαρύτερης της δεύτερης, μόνο δε επί ίσων στερητικών της ελευθερίας ποινών λαμβάνεται υπόψη και η χρηματική ποινή, η οποία σε κάθε περίπτωση, είναι ελαφρύτερη της στερητικής της ελευθερίας ποινής (ΑΠ 418/2011, ΑΠ 13/2021, ΑΠ 1/2021, ΑΠ 198/2020, ΑΠ 185/2020, ΑΠ 56/2020, ΑΠ 1820/2019, ΑΠ 1519/2019 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

3. Ευμενέστερη γενική διάταξη είναι η διάταξη του άρθρου 52 παρ. 2 του νέου ΠΚ, με την οποία το ανώτατο πλέον όριο της πρόσκαιρης κάθειρξης είναι αυτό των 15 ετών, ενώ με την προϊσχύσασα διάταξη της παρ. 3 του ταυτάριθμου άρθρου 52 του παλαιού ΠΚ, το ανώτατο όριο της πρόσκαιρης κάθειρξης οριζόντιαν στα είκοσι έτη (αμφότερες οι διατάξεις έχουν το ίδιο κατώτατο όριο των 5 ετών). Ενόψει αυτής της διάταξης για τη χρονική διάρκεια της πρόσκαιρης κάθειρξης, στις περιπτώσεις εγκλημάτων που τιμωρούνταν με τον παλιό ΠΚ με κάθειρξη, χωρίς ανώτερο ή κατώτερο όριο, δηλαδή η απειλούμενη ποινή ήταν κάθειρξη από 5 έως 20 έτη, εφόσον με την άνω διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 52 του νέου ΠΚ μειώθηκε το ανώτατο όριο της κάθειρξης, συντρέχει περίπτωση επιεικέστερου νόμου ως προς την απειλούμενη στερητική της ελευθερίας ποινή (ΑΠ 25/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Αυτό ισχύει ακόμα και στην περίπτωση εκείνη που με τη νέα διάταξη, του νέου Π.Κ., απειλείται, εκτός από την κάθειρξη, σωρευτικά και χρηματική ποινή. Ειδικότερα, το γεγονός αυτό δεν καθιστά τη νέα διάταξη δυσμενέστερη, καθόσον, όπως ήδη λέχθηκε, για τον χαρακτηρισμό μίας διάταξης ως επιεικέστερης ή μη, από την άποψη της απειλούμενης ποινής, λαμβάνεται κατ' αρχάς υπόψη το ύψος της απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής που θεωρείται βαρύτερη της χρηματικής και μόνο επί ίσων στερητικών της ελευθερίας ποινών υπολογίζεται και η τελευταία (ΑΠ 1015/2020, ΑΠ 363/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

4. Σε σχέσεις με τους ειδικούς ποινικούς νόμους, οι ευμενέστερες διατάξεις βρίσκονται στο τρίτο βιβλίο του νέου ΠΚ που περιέχει τις μεταβατικές διατάξεις και δη στο άρθρο 463 παρ. 2 έως 5. Ειδικότερα: 1) για όσα πλημμελήματα προβλεπόμενα σε ειδικό ποινικό νόμο απειλείται ποινή φυλάκισης, προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή του άρθρου 57 του ίδιου νέου ΠΚ (παρ.2). Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στις περιπτώσεις εκείνες που προβλέπεται στους ειδικούς ποινικούς νόμους είτε μόνο η επιβολή της στερητικής της ελευθερίας ποινής της φυλάκισης είτε σωρευτικά με αυτήν και χρηματική ποινή. Η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη αφού το δικαστήριο μπορεί, αντί της φυλάκισης που προβλέπεται ως μόνη ποινή, να επιβάλλει μόνο χρηματική ποινή όπως αυτή προσδιορίζεται κατά το άρθρο 57 του νέου ΠΚ (**ΑΠ 244/2020, ΑΠ 24/2020, ΑΠ 130/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ**), ενώ δεν ενδιαφέρει αν με την ποινή φυλάκισης προβλέπεται σωρευτικά και

διοικητικό πρόστιμο **(ΑΠ 192/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)** ή αντί της σωρευτικά προβλεπόμενης χρηματικής ποινής, να μην επιβάλλει χρηματική ποινή **(ΑΠ 288/2020, ΑΠ 86/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)** 2) για τα κακούργηματα που προβλέπονται στους ειδικούς ποινικούς νόμους διαφοροποιούνται οι προβλεπόμενες ποινές με τον εκ του νόμου ορισμό ελαφρύτερων ποινών στις περιπτώσεις που τα εν λόγω κακούργηματα τιμωρούνται είτε με κάθειρξη έως δέκα έτη, οπότε η νέα ποινή καθορίζεται κατά το άρθρο 83 παρ.γ του νέου ΠΚ και το όριο ποινής διαμορφώνεται από 1 έτος φυλάκιση έως 6 έτη κάθειρξη, είτε με κάθειρξη τουλάχιστον δεκαπέντε ετών, οπότε προβλέπεται κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών (παρ.3), είτε με ισόβια κάθειρξη οπότε προστίθεται διαζευκτικά και η πρόσκαιρη κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών (παρ. 4 του άνω άρθρου). **Οι άνω μειώσεις δεν εφαρμόζονται** όταν το κακούργημα τιμωρείται στον ειδικό ποινικό νόμο με κάθειρξη που δεν εμπίπτει στις παραπάνω δύο περιπτώσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το κακούργημα της διακίνησης ναρκωτικών του άρθρου 20 παρ.1-3 του Ν 4139/2013, που τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 8 ετών με ανώτατο πλέον όριο, ενόψει της εφαρμογής του άρθρου 52 παρ.2 του νέου ΠΚ, αυτό των 15 ετών και επομένως δεν εμπίπτει σε καμία από τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις **(ΑΠ 297/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**. Στις παραπάνω περιπτώσεις, **δεν ενδιαφέρει αν από τον ειδικό ποινικό νόμο μαζί με την ποινή της κάθειρξης μέχρι 10 έτη ή της κάθειρξης τουλάχιστον 15 ετών ή της ισόβιας κάθειρξης προβλέπεται και χρηματική ποινή, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι εάν η μόνη προβλεπόμενη στερητική της ελευθερίας ποινή είναι αυτή της κάθειρξης.** Ο Άρειος Πάγος έχει αποφανθεί ειδικά για την περίπτωση κακούργηματος που τιμωρείται στον ειδικό ποινικό νόμο με ισόβια κάθειρξη, κρίνοντας ότι η λέξη «μόνο» της παρ. 3 του άρθρου 462 αναφέρεται στη στερητική της ελευθερίας ποινή των ισοβίων και μόνο, ανεξαρτήτως αν προβλέπεται μαζί με αυτήν και χρηματική ποινή **(ΑΠ 750/2020, ΑΠ 744/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**. Σημειώνεται ότι από τις παρ. 2 και 3 του εν λόγω άρθρου 463 εξαιρούνται τα αδικήματα και οι ποινές του Ν 3028/2002 «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» και από την παρ.3 αυτού εξαιρούνται τα αδικήματα και οι ποινές που προβλέπονται στην περ. α του άρθρου 30 του Ν 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης κ.λ.π. διατάξεις» (πρόκειται για το αδίκημα της μεταφοράς ή παραλαβής με σκοπό προώθησης ή διευκόλυνσης μεταφοράς ή εξασφάλισης καταλύματος για απόκρυψη πολιτών τρίτων χωρών, που δεν έχουν δικαίωμα εισόδου στο ελληνικό έδαφος ή στους οποίους έχει απαγορευθεί η είσοδος για οποιαδήποτε αιτία, που τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών και χρηματική ποινή τριάντα χιλιάδων (30.000) έως εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ για κάθε μεταφερόμενο πρόσωπο).

5.Σημαντική επίσης καινοτομία του νέου ΠΚ αποτελεί και η κατάργηση, **διά της παρ. 5 του ίδιου άρθρου 463 αυτού,** όλων των διατάξεων των ειδικών ποινικών νόμων, με τις οποίες καθορίζονται παρεπόμενες ποινές, όπως αποστέρηση πολιτικών δικαιωμάτων (που έτσι και αλλιώς καταργήθηκε με τον νέο ΠΚ), απέλαση, ή άλλες συνέπειες που καταργούνται με τον ΠΚ. Στα πλαίσια της τελευταίας αυτής διάταξης αλλά και του γεγονότος ότι με τον νέο ΠΚ καταργήθηκαν οι περί υποτροπής

διατάξεις του παλαιού ΠΚ των άρθρων 88-89 , **ζήτημα δημιουργείται αν με την κατάργηση των γενικών περί υποτροπής διατάξεων, καταργείται παράλληλα η υποτροπή όταν αυτή προβλέπεται, υπό ειδικούς όρους, σε ειδικούς ποινικούς νόμους.** Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το άρθρο 22 παρ.2 περ. γ του ήδη αναφερθέντος Ν 4139/2013 περί ναρκωτικών, με το οποίο τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών και χρηματική ποινή 50.000 έως 500.000 ευρώ, η τέλεση των πράξεων του άρθρου 20 (διακίνηση ναρκωτικών) και 21 παρ.1 περ. α (διακίνηση μικροποσοτήτων ναρκωτικών από εξαρτημένο δράστη για να εξασφαλίσει την κάλυψη των καθημερινών ατομικών του αναγκών χρήσης) όταν ο δράστης είναι υπότροπος. Στην ίδια δε διάταξη, κατά διαφοροποίηση από τον ορισμό του υπότροπου στο άρθρο 88 του παλαιού ΠΚ, ορίζεται ότι στο πεδίο του συγκεκριμένου νόμου «υπότροπος θεωρείται όποιος, χωρίς να έχει κριθεί εξαρτημένος, έχει ήδη καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα διακίνησης ναρκωτικών μέσα στην προηγούμενη δεκαετία» (σημειώνεται ότι κατά πάγια νομολογία ο εξαρτημένος δράστης δεν μπορεί να καταδικαστεί ως υπότροπος -ΑΠ 1804/2016 και ΑΠ 39/2015 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). **Ήδη η ΑΠ 808/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) δέχεται ότι εφόσον** 1) έχουν καταργηθεί με τον νέο Ποινικό Κώδικα οι περί υποτροπής διατάξεις των άρθρων 88-89 του παλαιού ΠΚ και 2) με τη άνω διάταξη του άρθρου 463 παρ.5, καταργήθηκαν οι διατάξεις των ειδικών ποινικών νόμων, με τις οποίες καθορίζονται συνέπειες που καταργούνται με τον νέο ΠΚ, πρέπει να θεωρείται, με εφαρμογή του άρθρου 2 του νέου ΠΚ, ως καταργηθείσα, η επιβαρυντική περίπτωση της καθ' υποτροπή τέλεσης του άνω αδικήματος. Σε ακολουθία δε αυτής της νομικής θέσης της, κρίνει ότι η πράξη του εκεί αναιρεσιόντος κατηγορούμενου, που ήταν η διακίνηση ναρκωτικών από υπότροπο δράστη, συγκροτεί πλέον το βασικό αδίκημα του άρθρου 20 του ίδιου νόμου Ν 4139/2013, (δηλαδή ως απλό έγκλημα διακίνησης, εξ ου και η απόφαση αναιρεί την προσβαλλόμενη για νέα επιμέτρηση ποινής, «εφόσον μετά την κατάργηση του επιβαρυντικού στοιχείου της υποτροπής, ήδη δεν συγκροτείται διακεκριμένη περίπτωση διακίνησης ναρκωτικών ουσιών», όπως επί λέξει δέχεται). Υπό την εκδοχή που υιοθετεί η συγκεκριμένη απόφαση, θεωρώντας ότι η «υποτροπή» στον περί ναρκωτικών νόμων αποτελεί «συνέπεια» καταργηθείσα από την παρ. 5 του άρθρου 463, ότι η κατάργηση των γενικών περί υποτροπής διατάξεων του παλαιού ΠΚ έχει ως αποτέλεσμα να μην υφίσταται πλέον η έννοια της υποτροπής στο πεδίο του ποινικού δικαίου και τούτο συμπαρασύρει και την υποτροπή όταν αυτή προβλέπεται σε ειδικό ποινικό νόμο ως επιβαρυντικό στοιχείο που επιτείνει επί το δυσμενέστερον την ποινική μεταχείριση του δράστη, ανακύπτει **το ερώτημα αν καταργείται κάθε περίπτωση υποτροπής που προβλέπεται, ως διακεκριμένη μορφή του βασικού εγκλήματος, σε διάφορους ειδικούς ποινικούς νόμους, όταν η υποτροπή που προβλέπεται από αυτούς δεν ταυτίζεται με την υποτροπή που προβλεπόταν στον παλιό ΠΚ, αλλά κάθε ειδικός ποινικός νόμος δίδει δικό του ορισμό της υποτροπής,** όπως συμβαίνει στον νόμο περί ναρκωτικών, χωρίς δηλαδή η έννοια του υπότροπου να ταυτίζεται με την αντίστοιχη έννοια του προϊσχύσαντος ΠΚ. Αντίλογος στην άνω απόφαση θεμελιώνεται από την

521/2020 απόφαση του Αρείου Πάγου (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) με την οποία, αφού γίνεται μνεία στην νομική της σκέψη στην ειδική περί τέλεσης της διακίνησης ναρκωτικών από υπότροπο δράστη διάταξη του άνω άρθρου 22 παρ. 1 και 2 περ. γ του ίδιου Ν 4139/2013 και στην έννοια του υπότροπου, όπως αυτή προαναφέρθηκε, επικυρώνεται η κρίση του Πενταμελούς Εφετείου που καταδίκασε τον εκεί κατηγορούμενο για το κακούργημα της ηθικής αυτουργίας σε παράνομη διακίνηση ναρκωτικών από μη εξαρτημένο από κοινού, κατ' επάγγελμα, αναφέροντας ότι τέλεσε το αδίκημα όντας υπότροπος επειδή είχε καταδικαστεί αμετάκλητα για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών σε βαθμό κακουργήματος εντός της προηγούμενης δεκαετίας. Με την εν λόγω απόφαση κρίνεται σιωπηρά μη καταργημένη η υποτροπή στον περί ναρκωτικών νόμο, αφού δεν γίνεται καμία αναφορά τόσο στη μείζονα σκέψη, όσο και στο σκεπτικό της απόφασης για εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 1 του νέου ΠΚ λόγω της κατάργησης των διατάξεων περί υποτροπής του παλαιού ΠΚ, ενώ αν η εν λόγω απόφαση θεωρούσε καταργημένη την επιβαρυντική περίπτωση της υποτροπής του συγκεκριμένου άρθρου 22, θα έπρεπε αυτεπάγγελα να την απαλείψει κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 1 ΠΚ, όπως αυτεπάγγελα απάλειψε, ως καταργημένη, την περί στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων διάταξη της απόφασης. Προς επίρρωση της άποψης περί μη κατάργησης της υποτροπής στους ειδικούς ποινικούς νόμους, πρέπει να σημειωθεί ότι ο θεσμός της υποτροπής που προβλέπεται σε αυτούς ως επιβαρυντική περίπτωση, δεν αποτελεί γενικό και αόριστο λόγο επαύξησης της ποινής του δράστη, όπως συμβαίνει με την καταργηθείσα υποτροπή του παλαιού ΠΚ, αλλά συνδέεται με επανειλημμένη τέλεση του ίδιου συγκεκριμένου αδικήματος. Δηλαδή στις περιπτώσεις των ειδικών ποινικών νόμων η υποτροπή αφορά την τέλεση της ίδιας πράξης και γι' αυτό ο ειδικός ποινικός νόμος την θεωρεί ως επιβαρυντική περίπτωση και αυτήν την υποτροπιάζουσα συμπεριφορά τιμωρεί βαρύτερα, ακριβώς γιατί ο δράστης διαπράττει το ίδιο έγκλημα περισσότερες φορές, μη συμμορφούμενος παρά την αρχική καταδίκη του για το βασικό έγκλημα. Τέλος, ουδόλως μπορεί να εκτιμηθεί ότι η υποτροπή αποτελεί, υπό τη διατύπωση της παρ. 5 του 462 του νέου ΠΚ, συνέπεια, έτσι ώστε να θεωρηθεί καταργηθείσα, αφού, αντίθετα, αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση που επαυξάνει το αξιόποινο. Όταν, επομένως, στον ειδικό ποινικό νόμο δίδεται ειδικός ορισμός της έννοιας του υπότροπου και δεν συνδέεται αυτή με την έννοια του υπότροπου των καταργημένων άρθρων 88-89 του παλαιού ΠΚ, ορθότερη προκρίνεται η άποψη ότι δεν θεωρείται καταργημένη η στον ειδικό ποινικό νόμο επιβαρυντική περίπτωση της υποτροπής. Εξάλλου, η υπογραφο επιχείρημα τη ΑΠ 808/2020

6. Ένας άλλος σημαντικός προβληματισμός που ανακύπτει από την αρχή της εφαρμογής της επιεικέστερης διάταξης είναι αν ο νομοθέτης μπορεί, με ειδική μεταβατική διάταξη που θέτει στον νεότερο επιεικέστερο νόμο, να θεσπίσει τη μη αναδρομικότητα του νόμου αυτού. **Επί αυτού του θέματος, η 3/2021 Τριμελούς Εφετείου Πλημμελημάτων Κρήτης, με παραπομπή στην ΟΛΑΠ 1/2015** (που αναφέρεται στο κακούργημα του άρθρου 23 παρ.2 εδ. α του Ν 4139/2013 περί ναρκωτικών, για την κατ' επάγγελμα τέλεση της διακίνησης και με

προσδοκώμενο όφελος άνω των 75.000 ευρώ και θεωρεί αυτήν ευμενέστερη της διάταξης περί αγοράς, πώλησης, κατοχής κ.λ.π. ναρκωτικών ουσιών του άρθρου 23 του προηγούμενου Ν 3459/2006, που απαιτούσε μόνο την κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια τέλεση της πράξης, ακριβώς επειδή απαιτεί, για τη στοιχειοθέτηση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος, νέο πρόσθετο στοιχείο και δη το προσδοκώμενο όφελος) τοποθετείται αρνητικά και δέχεται ότι ο νομοθέτης δεν μπορεί με μεταβατική διάταξη στον νέο νόμο να αποκλείσει την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 2 παρ.1 του νέου ΠΚ (η εν λόγω απόφαση αφορά τον Ν 4745/2020 που αναφέρεται στα αδικήματα φοροδιαφυγής και το άρθρο 96 αυτού, θέμα για το οποίο κατωτέρω στο Β μέρος της εισήγησης γίνεται ειδικότερα λόγος). **Στον αντίποδα όμως τοποθετείται η ΑΠ 594/2021** (μέχρι σήμερα δεν υφίσταται δημοσιευμένη στη ΝΟΜΟΣ ούτε στην ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου- και αυτή θα αναφερθεί αναλυτικότερα στο ίδιο Β τμήμα της εισήγησης), η οποία επί λέξει αναφέρει ότι «η επιλογή του νομοθέτη να θεσπίζει με ειδική μεταβατική διάταξη τη μη αναδρομικότητα του νόμου είναι επιτρεπτή, χωρίς μάλιστα να τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας ή παραβίασης του άρθρου 15 του Δ.Σ.Α.Π.Δ. (Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα), διότι η επιλογή αυτή του νομοθέτη αποσκοπεί στην ασφάλεια δικαίου και στην αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των πολιτών». Με βάση, επομένως, αυτήν την απόφαση είναι επιτρεπτή η με νομοθετική ρύθμιση μη αναδρομική εφαρμογή νεότερης επεικέστερης ρύθμισης όταν δικαιολογείται από τους άνω λόγους που η απόφαση αναφέρει (ή λόγους αντίστοιχης βαρύτητας).

Τέλος, το χρονικό σημείο μέχρι το οποίο μπορεί να εφαρμοσθεί η ευμενέστερη ποινική διάταξη είναι ο χρόνος της αμετάκλητης εκδίκασης της υπόθεσης. Μετά τον χρόνο αυτόν δεν τίθεται θέμα εφαρμογής της άνω διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 2 του νέου ΠΚ, παρά μόνο αν συντρέχει η εξαίρεση της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, με την οποία ορίζεται ότι «2. Αν μεταγενεστέρως νόμος χαρακτήρισε την πράξη μη αξιόποινη (ανέγκλητη), παύει η εκτέλεση της ποινής που επιβλήθηκε καθώς και τα ποινικά επακόλουθά της, όπως και η εκτέλεση των μέτρων ασφαλείας». Τούτο κρίθηκε με την **4/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**, που έκρινε, ειδικότερα, ότι από τον συνδυασμό των διατάξεων των ανωτέρω δύο παραγράφων του άρθρου 2 του νέου Ποινικού Κώδικα σαφώς προκύπτει, ότι ο νεότερος νομοθέτης επέλεξε να εμμείνει στην καθιερούμενη με την πρώτη παράγραφο πρόβλεψη της εφαρμογής των επεικέστερων διατάξεων για τον κατηγορούμενο μόνο μέχρι την αμετάκλητη εκδίκαση της υπόθεσης, εισάγοντας με τη δεύτερη παράγραφο μία μοναδική εξαίρεση, δηλαδή εκείνη, κατά την οποία η πράξη καθίσταται μετά το αμετάκλητο μη αξιόποινη, ορίζοντας ότι ειδικώς σ' αυτήν την περίπτωση παύει και η εκτέλεση της επιβληθείσας, έστω και με αμετάκλητη απόφαση, ποινής, ενώ διάταξη για τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι προβλεπόμενες ποινές κατέστησαν με νεότερες διατάξεις νόμου ηπιότερες μετά την αμετάκλητη εκδίκαση των πράξεων και ενώ ακόμη εκτίεται η ποινή που επιβλήθηκε γι' αυτές, δεν περιελήφθη στο νέο Ποινικό Κώδικα, όπως δεν περιλαμβανόταν και στον προϋσχύσαντα κώδικα. Την ίδια θέση ακολουθεί η νεότερη απόφαση **13/2021 του**

Αρείου Πάγου (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), αλλά είχε ακολουθήσει προηγουμένως και η **ΑΠ 1050/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)** η οποία προσδιορίζει και την έννοια του ανέγκλητου. Έτσι, ανέγκλητη είναι η πράξη, όχι όταν τιμωρείται ηπιώτερα αλλά όταν δεν τιμωρείται καθόλου. Όπως κρίθηκε με την άνω απόφαση, κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 2 παρ. 2 του νέου ΠΚ, το ανέγκλητο της πράξεως δεν κρίνεται σε συσχετισμό με την ποινική διάταξη που εφαρμόστηκε, αλλά από την πράξη υπό την νομοτυπική της μορφή. Έτσι, όταν μετά την αμετάκλητη καταδίκη, καταργηθεί ο ποινικός νόμος που εφαρμόστηκε, αλλά η πράξη επικαλυπτόταν και πριν από άλλες διατάξεις, που συνέρρεαν κατ' ιδέαν και δεν εφαρμόστηκαν λόγω απορροφήσεως, επέρχεται αναβίωσή τους, εφόσον εξακολουθούν να ισχύουν και με τον νέο ποινικό κώδικα. Επομένως, μόνη η κατάργηση της προηγούμενης διάταξης δεν καθιστά μη αξιόποινη την πράξη επί της οποίας βασίστηκε η προγενέστερη καταδίκη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η υπεξαίρεση στην υπηρεσία που προβλεπόταν στο άρθρο 258 του παλαιού ΠΚ το οποίο καταργήθηκε με τον νέο Ποινικό Κώδικα. Όπως και κατωτέρω σημειώνεται, η ως άνω αξιόποινη πράξη επικαλυπτόταν από αυτή του άρθρου 375 ΠΚ και επειδή μεταξύ τους υπήρχε σχέση ειδικότητας οι διατάξεις του τελευταίου άρθρου δεν εφαρμόζονταν λόγω απορροφήσεως από αυτές του άρθρου 258 ΠΚ. Μετά, όμως, την κατάργηση του απορροφούντος νόμου, δηλαδή του άρθρου 258 ΠΚ, αναβιώνει ο νόμος του οποίου οι διατάξεις είχαν απορροφηθεί, δηλαδή το άρθρο 375 του Ποινικού Κώδικα (**ΑΠ 363/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ**).

Παραδείγματα από τη νομολογία για ειδικότερα αδικήματα

Ανθρωποκτονία -άρθρο 299 παρ.1: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Για την πράξη της ανθρωποκτονίας από πρόθεση σε ήρεμη ψυχική κατάσταση, η διάταξη του άρθρου 299 παρ.1 του παλαιού ΠΚ, προέβλεπε ποινή ισόβιας κάθειρξης, ενώ η ίδια διάταξη του νέου Ποινικού Κώδικα για την ίδια πράξη προβλέπει ποινή ισόβιας κάθειρξης ή πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών. Η νέα αυτή διάταξη είναι επιεικέστερη έναντι της αντίστοιχης του παλαιού Ποινικού Κώδικα, αφού με αυτήν, εκτός από την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, απειλείται διαζευκτικά η ποινή της πρόσκαιρης κάθειρξης τουλάχιστον δέκα ετών, ενώ επίσης επιεικέστερος είναι ο νέος ΠΚ και ως προς τα όρια της πρόσκαιρης κάθειρξης, αφού με το άρθρο 52 παρ.2 το ανώτατο όριο ορίζεται σε 15 έτη (**ΑΠ 86/2020 και 360/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ**)

Αντίσταση -άρθρο 167 παρ.1: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Κατά το άρθρο 167 παρ. 1 του νέου Ποινικού Κώδικα η πράξη της αντίστασης τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, ενώ η προβλεπόμενη, για την ανωτέρω πράξη, από την αντίστοιχη διάταξη του παλαιού Ποινικού Κώδικα, ποινή ήταν φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους. Συνεπώς, επιεικέστερη είναι η διάταξη του άρθρου 167 παρ. 1 του νέου Ποινικού Κώδικα, με βάση την οποία απειλείται πλέον για την πράξη της αντίστασης ποινή φυλάκισης με μικρότερο κατώτατο και ανώτατο όριο (10 ημέρες έως 3 έτη) και διαζευκτικά η χρηματική ποινή.

(ΑΠ 56/2020 και ΑΠ 86/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**Απάτη ιδιαίτερα μεγάλης αξίας -άρθρο 386 παρ.1: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ**

Κατά τη διάταξη του άρθρου 386 παρ.1 εδ. α` του νέου ΠΚ «Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή», ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 386 παρ.1 εδ. α και β του παλαιού ΠΚ "Όποιος με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και αν η ζημία που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών". Από την αντιπαραβολή των πιο πάνω διατάξεων σαφώς προκύπτει ότι με το νέο Ποινικό Κώδικα η ισχύουσα πλέον ουσιαστική ποινική διάταξη του άρθρου 386 παρ.1 του νέου Π.Κ. είναι ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο, αφού απαλείφτηκε η περίπτωση της απάτης ιδιαίτερα μεγάλης ζημίας, οπότε η απάτη, ανεξάρτητα από τη ζημία, μεταπίπτει στην απάτη του άρθρου 386 παρ.1 α του νέου ΠΚ και ευμενέστερη είναι η διάταξη αυτή, αφού προβλέπει φυλάκιση αντί της φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, υπάρχει δηλαδή μικρότερο κατώτατο όριο, αυτό των 10 ημερών **(ΑΠ 286/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Απάτη κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια με συνολικό όφελος ή ζημία άνω των 30.000 ευρώ- άρθρο 386 παρ.3 εδ. α του παλαιού ΠΚ: επιεικέστερη η διάταξη του άρθρου 386 παρ. 1 εδ. β του νέου ΠΚ

Κατά η διάταξη του άρθρου 386 παρ. 3 περ. α` του παλαιού Π.Κ "επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η προξενηθείσα ζημία υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ". Κατά τη διάταξη του άρθρου 386 παρ. 1 του νέου Ποινικού Κώδικα «Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει το συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή", κατά δε την παρ. 2 εδ. α` του ίδιου άρθρου "Αν η απάτη στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες". Συνεπώς, οι διατάξεις του νέου Π.Κ. είναι επιεικέστερες έναντι των αντίστοιχων του παλαιού Π.Κ., αφού για την

στοιχειοθέτηση της απάτης σε βαθμό κακούργηματος πρέπει ήδη η ζημία που προκλήθηκε να υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ, **ενώ δεν τυποποιείται πλέον ως κακούργημα η τέλεση απάτης κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια με συνολικό όφελος και αντίστοιχη συνολική ζημία που υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, αλλά το προβλεπόμενο από το άρθρ. 386 παρ. 3 περ. α' του παλαιού Π.Κ. αδίκημα έχει μορφή πλημμελήματος του άρθρου 386 παρ. 1 εδ. α του νέου ΠΚ, που αποτελεί ευμενέστερη συνεπώς διάταξη (ΑΠ 13/2020, ΑΠ 27/2020, ΑΠ 28/2020, ΑΠ 42/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**. Τούτο ισχύει όμως μόνο όταν η ζημία ή το όφελος και κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης και κατά τον χρόνο άσκησης της ποινικής δίωξης ήταν κάτω των 120.000 ευρώ.

Αντίθετα, αν είχε ασκηθεί ποινική δίωξη ή υπήρξε και καταδίκη για απάτη κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια άνω των 30.000, ενώ το ποσό της ζημίας ή του οφέλους υπερέβαινε κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης και άσκησης της δίωξης και το ποσό των 120.000 ευρώ, ισχύουν τα ακόλουθα: κατ' αρχήν μία τέτοια αξιόποινη συμπεριφορά δεν προβλέπεται πλέον ως κακούργημα αλλά μόνο ως πλημμέλημα. Όμως επικαλυπτόταν και από τη διάταξη του άρθρου 386 παρ. 3 στοιχ. β' του προϊσχύσαντος ΠΚ, λόγω του ποσού του ζημίας ή του οφέλους άνω των 120.000 ευρώ, που συνέρρεε φαινομενικά κατ' ιδέαν και δεν εφαρμόσθηκε λόγω απορρόφησης, πλην όμως εξακολουθεί όμως να ισχύει και υπό τον νέο ΠΚ ως κακούργημα κατά τον νέο Ποινικό Κώδικα και τυποποιείται πλέον στο άρθρο 386 παρ. 1 εδάφ. β' αυτού. **Τούτο κρίθηκε με την ΑΠ 198/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**, όπου το ποσό του παράνομου οφέλους που σκόπευε και αποκόμισε ο κατηγορούμενος ήταν άνω των 120.000 ευρώ και δη 294.182 ευρώ, η οποία παρατίθεται κατά τα ενδιαφέροντα τμήματά της:

« Από τη διάταξη του άρθρου 386 παρ. 1 και 3 περ. α' και β' του παλαιού ΠΚ, όπως ίσχυε μέχρι την 30.6.2019, (1) «όποιος με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτει ξένα περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη, ή ανοχή με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, και αν η ζημία που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000,00) ευρώ ή αν το περιουσιακό όφελος ή η προξενηθείσα ζημία υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000,00) ευρώ». (2). Από τη διάταξη του ίδιου άρθρου 386 παρ. 1 του ισχύοντος από 1.7.2019 νέου ΠΚ προκύπτει ότι «όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένα περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από την βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό

όφελος τιμωρείται με φυλάκιση ή χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000,00 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή». Από τη σύγκριση των προαναφερόμενων διατάξεων προκύπτει ότι υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα, ο υπαίτιος της απάτης του άρθρου 386 παρ. 3 εδάφ. α` διώκονταν σε βαθμό κακουργήματος, με επιβαλλόμενη ποινή κάθειρξης μέχρι δέκα ετών, εάν: «α) ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η αντίστοιχη ζημία υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000,00) ευρώ», ενώ υπό το καθεστώς του νέου Ποινικού Κώδικα παρ. 1 εδάφ. α`, διώκεται σε βαθμό πλημμελήματος με επιβαλλόμενη ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή, «όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος». Δηλαδή, μετά την κατάργηση, με τον νέο Ποινικό Κώδικα, της διάπραξης της απάτης κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια και με συνολικό όφελος ή με συνολική ζημία υπερβαίνουσα το ποσό των 30.000,00 ευρώ, η πράξη αυτή διώκεται σε βαθμό πλημμελήματος και όχι σε βαθμό κακουργήματος, όπως συνέβαινε πριν την εφαρμογή του νέου Ποινικού Κώδικα, που, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με τον Ν. 4619/2019, άρχισε να ισχύει από την 1.7.2019», «Ο κατηγορούμενος προέβη στις πράξεις του αυτές με σκοπό να αποκομίσει για τον εαυτό του παράνομο περιουσιακό όφελος, συνολικού ποσού (103.782,00 ευρώ + 190.400,00 ευρώ) με αντίστοιχη ζημία της εγκαλούσας, η οποία τελεί σε αιτιώδη σύνδεσμο με τα ειρημένα ψευδή περιστατικά του κατηγορούμενου» και «Στην προκείμενη περίπτωση, ύστερα από τη θέση σε ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα (Ν. 4619/2019) από 1.7.2019, δηλαδή μετά τη δημοσίευση της προσβαλλόμενης υπ' αριθμ. 26/2019 καταδικαστικής απόφασης του Πενταμελούς Εφετείου Λάρισας, η διάταξη του άρθρου 386 παρ. 3 στοιχ. α` του προϊσχύσαντος ΠΚ, βάσει της οποίας καταδικάσθηκε ο αναιρεσείων για απάτη κατ' επάγγελμα και κατά συνήθεια με συνολικό όφελος και αντίστοιχη ζημία άνω των 30.000,00 ευρώ (συγκεκριμένα 294.182,00 ευρώ), έχει καταργηθεί. Στο ισχύον άρθρο 386 του ΠΚ δεν προβλέπεται κακουργηματική μορφή του εγκλήματος της απάτης, που να τυποποιείται ως τέτοια όταν ο δράστης διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 30.000,00 ευρώ. Η προαναφερθείσα συμπεριφορά στοιχειοθετεί, πλέον, την πλημμεληματική μορφή της απάτης του άρθρου 386 παρ. 1 εδάφ. α` του ισχύοντος νέου ΠΚ. Συνεπώς, οι προδήλως ευμενέστερες νεότερες διατάξεις του ισχύοντος ΠΚ πρέπει να εφαρμοστούν στην παρούσα υπόθεση, σύμφωνα με τα άρθρα 511 και 514 του ΚΠΔ. Ωστόσο, η εφαρμογή τους δεν μπορεί να οδηγήσει, μετά την αναίρεση της προσβαλλόμενης απόφασης, στην οριστική παύση της ποινικής δίωξης

λόγω εξάλειψης του αξιόποινου εξαιτίας της παραγραφής της πλημμεληματικής μορφής του αδικήματος (με την παρέλευση χρονικού διαστήματος μείζονος της οκταετίας από τον χρόνο τέλεσης της πράξης [έτη 2007-2008], κατά τα άρθρα 111 παρ. 1, 3 και 113 παρ. 1, 2 του ΠΚ). Τούτο οφείλεται **στο ότι η πράξη του αναιρεσειόντος για την οποία καταδικάσθηκε, επικαλυπτόταν και από τη διάταξη του άρθρου 386 παρ. 3 στοιχ. β` του προϊσχύσαντος ΠΚ, που συνέρρεε φαινομενικά κατ` ιδέαν, αλλά δεν εφαρμόσθηκε λόγω απορρόφησης, εξακολουθεί όμως να ισχύει και υπό τον νέο ΠΚ (άρθρο 386 παρ. 1 εδάφ. β`).** Η διάταξη αυτή, που τιμωρεί σε βαθμό κακουργήματος την απάτη όταν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000,00 ευρώ, η οποία είχε απωθηθεί, τώρα αναβιώνει, διότι διαφορετικά θα έμενε ανικανοποίητη η ποινική αξίωση της πολιτείας για επιβολή ποινής σε πράξη που ήδη χαρακτηριζόταν ως έγκλημα (κακούργημα) από τη διάταξη που απωθήθηκε (ΟΛΑΠ 643/1985, ΑΠ 272/2012, ΑΠ 172/2012)».

Απάτη με ποσό άνω των 150.000 ευρώ για την οποία συνέτρεχαν και οι προϋποθέσεις εφαρμογής του Ν 1608/1950

Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 1608/1950 (όπως ίσχυε μετά από τροποποιήσεις), αν η απάτη στρέφεται κατά του Δημοσίου ή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου ή των λοιπών νομικών προσώπων, που αναφέρονται στο άρθρο 263Α του ΠΚ (μεταξύ των οποίων οι τράπεζες που εδρεύουν στην ημεδαπή κατά το Νόμο ή το καταστατικό τους) και το όφελος που πέτυχε ή επιδίωξε ο δράστης ή η ζημία που προξενήθηκε ή απειλήθηκε σ` αυτά υπερβαίνει το ποσό των 150.000 ευρώ, τότε επιβάλλεται κάθειρξη και, αν συντρέχουν ιδιαίτερα επιβαρυντικές περιστάσεις, ιδίως αν ο ένοχος εξακολούθησε επί μακρόν την εκτέλεση του εγκλήματος ή το αντικείμενο του εγκλήματος είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη. Ο ανωτέρω νόμος και κάθε διάταξη που τον τροποποιούσε, δεν καθιέρωνε αυτοτελώς το αξιόποινο, ούτε μετέβαλλε τους όρους και τα στοιχεία που ορίζονται από τις οικείες διατάξεις του ΠΚ για τα εγκλήματα που αναφέρονται στο άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, μεταξύ των οποίων και αυτό της απάτης, αλλά απλώς επαύξανε, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ποινή και καθιστούσε την πράξη κακουργηματική. **Ο νόμος όμως αυτός καταργήθηκε με τη διάταξη του άρθρου 462 του νέου Ποινικού Κώδικα, η οποία, ως ευμενέστερη εφαρμόζεται πλέον, οπότε για το χαρακτηρισμό της πράξης της απάτης όταν το ποσό της είναι άνω των 150.00 ευρώ (και επομένως και άνω των 120.000 ευρώ), θα προβούμε σε σύγκριση μόνο των διατάξεων της απάτης υπό τον παλιό και νέο Ποινικό Κώδικα.** Εφόσον δε η πράξη της απάτης με περιουσιακό όφελος ή ζημία άνω των 120.000 ευρώ τιμωρούνταν κατά το άρθρο 386 παρ.3 εδ. β του παλαιού ΠΚ με κάθειρξη έως 10 έτη, ενώ τώρα τιμωρείται με το άρθρο 386 παρ.1 εδ. β του νέου ΠΚ με κάθειρξη έως 10 έτη και χρηματική

ποινή, ευμενέστερη είναι η διάταξη του προϊσχύσαντος Ποινικού Κώδικα, αφού έχουμε ίση στερητική της ελευθερίας ποινή και με τη νέα διάταξη προστίθεται σωρευτικά και η χρηματική ποινή **[ΟΛΑΠ 1/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και ΑΠ 58/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ** – η τελευταία απόφαση ασχολείται και με το θέμα της ύπαρξη έγκλησης εκ μέρους του παθόντος, αφού τώρα το αδίκημα της απάτης του άρθρου 386 παρ.1, τόσο στην πλημμεληματική όσο και στην κακουργηματική του μορφή, διώκεται, όπως και άλλα αδικήματα, κατά το άρθρο 405 του νέου ΠΚ, κατ' έγκληση, η οποία δεν απαιτείται μόνο όταν η πράξη στρέφεται κατά του Δημοσίου, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ Α και Β Βαθμού). Η απόφαση δέχεται ότι δεν αποτελεί έγκληση η δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο λέγοντας ειδικότερα ότι «Σημειωτέον, ότι η δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής ενώπιον του άνω Δικαστηρίου της ουσίας δεν υποκαθιστά την έγκληση, ενόψει του ότι η τελευταία προβλέπεται αποκλειστικά από την προαναφερόμενη ουσιαστικού ποινικού δικαίου διάταξη, ενώ η άσκηση πολιτικής αγωγής περιορίζεται στην επιδίωξη ικανοποίησης αστικής φύσης αξιώσεων».]

Απάτη κακουργηματική σε βάρος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όταν η βλάβη υπερβαίνει τα 25.000.000 δραχμές και ήδη 73.000 ευρώ (και όχι τα 50.000.000 δραχμές)

Κατά το άρθρο τέταρτο του Ν. 2803/2000 "1. Όποιος με τη χρήση πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων ή με την απόκρυψη ή με την κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης παρασιώπηση πληροφοριών ή με τη μη κατά προορισμό τους χρήση των πόρων που του χορηγήθηκαν ή των πλεονεκτημάτων που είχε νόμιμα αποκτήσει, αχρεωστήτως εισπράττει ή παρακρατεί ή παρανόμως ελαττώνει πόρους του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των προϋπολογισμών, των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Κοινότητες ή για λογαριασμό τους, τιμωρείται με φυλάκιση. 2. Αν η κατά τις προηγούμενες διατάξεις βλάβη υπερβαίνει το ποσό των 25.000.000 δραχμών επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και αν η βλάβη υπερβαίνει το ποσό των 50.000.000 δραχμών επιβάλλεται κάθειρξη.". Ενόψει, όμως της παρ. 3 του άρθρου 463 του νέου ΠΚ, που ορίζει ότι "Όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται κάθειρξη έως δέκα έτη, επιβάλλεται ποινή μειωμένη κατά το άρθρο 83 περ. γ`. Η πράξη διατηρεί τον κακουργηματικό χαρακτήρα της." και του άρθρου 83 περ. γ` του νέου Π.Κ., που ορίζει ότι "Όπου στον νόμο προβλέπεται μειωμένη ποινή χωρίς άλλο προσδιορισμό, το πλαίσιο της καθορίζεται ως εξής:..... γ) αντί για την ποινή της κάθειρξης έως δέκα έτη επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή κάθειρξη έως έξι έτη", διατάξεων ευμενέστερων, το έγκλημα του άρθρου τέταρτου παρ. 2 εδ. α του Ν. 2803/2000 τιμωρείται πλέον με "φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή κάθειρξη έως έξι έτη", αντί με κάθειρξη μέχρι δέκα έτη **(ΑΠ 75/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).**

Απιστία δικηγόρου - άρθρο 233: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Στο άρθρο 233 εδάφ. α` του παλαιού Ποινικού Κώδικα οριζόταν ότι "Δικηγόρος ή άλλος νομικός παραστάτης που βλάπτει με πρόθεσή του εκείνον, των συμφερόντων του οποίου έχει αναλάβει τη νομική προστασία, ή που στην ίδια ένδικη υπόθεση βοηθεί με συμβουλές, με παροχή υπηρεσίας και τους δύο διαδίκους, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών". Στο αντίστοιχο άρθρο 233 παρ. 1 του νέου Π.Κ. ορίζεται ότι: "1. Δικηγόρος που βλάπτει εν γνώσει τα συμφέροντα εκείνου του οποίου έχει αναλάβει τη νομική προστασία, ή που έχει στην ίδια ένδικη υπόθεση βοηθά με συμβουλές ή με παροχή υπηρεσίας και τους δύο διαδίκους, είτε ταυτόχρονα είτε διαδοχικά, τιμωρείται με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή". Από τις άνω διατάξεις προκύπτει, ότι δεν υφίσταται διαφοροποίηση για τη στοιχειοθέτηση του εγκλήματος της απιστίας δικηγόρων και στις δύο περιπτώσεις, τόσο κατά τον παλιό Π.Κ., όσο και κατά τον νέο Π.Κ. ο υπαίτιος της παραπάνω αξιόποινης πράξης τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών με ανώτατο όριο ποινής φυλάκισης αυτό των τριών ετών. Όμως, στον νέο Π.Κ. προβλέπεται διαζευκτικά η επιβολή, αντί της ποινής φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, η χρηματική ποινή. Η διαζευκτική δυνατότητα της νέας διάταξης ως προς την επιβολή της χρηματικής ποινής, αντί της ποινής φυλάκισης, καθιστά αυτή ευμενέστερη **(ΑΠ 215/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος - άρθρο 394: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Κατά την διάταξη του άρθρου 394 του νέου ΠΚ "1. Όποιος αποκρύπτει, αγοράζει, λαμβάνει ως ενέχυρο ή με άλλον τρόπο δέχεται στην κατοχή του πράγμα που προήλθε από αξιόποινη πράξη ή μεταβιβάζει σε άλλον την κατοχή τέτοιου πράγματος ή συνεργεί σε μεταβίβαση ή με οποιονδήποτε τρόπο ασφαρίζει την κατοχή του σε άλλον, τιμωρείται, ανεξάρτητα αν είναι τιμωρητέος ή όχι ο υπαίτιος του εγκλήματος από το οποίο προέρχεται το πράγμα, με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, και αν πρόκειται για πράγμα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας με φυλάκιση και χρηματική ποινή» και 2 «Αν το αντικείμενο της πράξης της προηγούμενης παραγράφου είναι μικρής αξίας, ο δράστης τιμωρείται με χρηματική ποινή». Κατά τη διάταξη του άρθρου 394 του παλαιού ΠΚ οριζόταν "1. Όποιος με πρόθεση αποκρύπτει, αγοράζει, λαμβάνει ως ενέχυρο ή με άλλον τρόπο δέχεται στην κατοχή του πράγμα που προήλθε από αξιόποινη πράξη ή μεταβιβάζει σε άλλον την κατοχή τέτοιου πράγματος ή συνεργεί σε μεταβίβαση ή με οποιονδήποτε τρόπο ασφαρίζει την κατοχή του σε άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση, ανεξάρτητα αν είναι τιμωρητέος ή όχι ο υπαίτιος του εγκλήματος από τον οποίον προέρχεται το πράγμα. 2. Αν το αντικείμενο της πράξης της προηγούμενης παραγράφου είναι ευτελούς αξίας, ο δράστης τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών και η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση. 3.4. Αν ο υπαίτιος επιχειρεί τέτοιες πράξεις κατ` επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή ενήργησε από ιδιοτέλεια ή αν πρόκειται για πράγμα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών...." Από την αντιπαραβολή

των πιο πάνω διατάξεων προκύπτει α) για το αδίκημα της παρ. 1 της απλής αποδοχής η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη αφού έχει μικρότερο ανώτατο και κατώτατο όριο (τώρα από 10 ημέρες έως 2 έτη – πριν 10 ημέρες έως 5 έτη), ενώ προβλέπεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, β) όταν το αντικείμενο της αποδοχής είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη αφού έχει μικρότερο κατώτατο όριο (τώρα 10 ημέρες – πριν 6 μήνες), χωρίς τούτο να αναιρείται από τη σωρευτική πρόβλεψη επιβολής και χρηματικής ποινής, αφού, όπως ήδη λέχθηκε, για την αξιολόγηση μίας διάταξης ως ευμενέστερης εξετάζεται πρώτα η προβλεπόμενη στερητική της ελευθερίας ποινή, γ) Αν το αντικείμενο της πράξης είναι μικρής αξίας, η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη, αφού ο δράστης τιμωρείται πλέον μόνο με χρηματική ποινή, αντί της ποινής φυλάκισης μέχρι 6 μήνες του προϊσχύσαντος δικαίου, δ) επιπλέον η ποινική διάταξη του άρθρου 394 του νέου Π.Κ. είναι ευμενέστερη και για τον λόγο απαλείφτηκε η περίπτωση της κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή από ιδιοτέλεια **(ΑΠ 287/2020, ΑΠ 25/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)** αλλά και επειδή **κατά το άρθρο 405** του νέου ΠΚ, το αδίκημα πλέον, σε όλες τις μορφές του, διώκεται κατ' έγκληση, ενώ υπό το προηγούμενο δίκαιο μόνο η αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος ευτελούς αξίας διωκόταν κατ' έγκληση **(ΑΠ 672/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Απόπειρα - άρθρο 42 ΠΚ

Σύμφωνα με την **ΑΠ 1288/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**, παρά την αλλαγή, με το άρθρο 42 παρ.1 του νέου ΠΚ, της διατύπωσης της έννοιας της απόπειρας όπως οριζόταν στη διάταξη του άρθρου 42 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, δεν υπάρχει ουσιώδης μεταβολή από τη διαφορετική περιγραφή του ίδιου ουσιαστικά πράγματος, δηλαδή της αρχής εκτέλεσης στην απόπειρα. Ειδικότερα, το σκεπτικό της απόφασης είναι το ακόλουθο: «Κατά τη διάταξη του άρθρου 42 παρ. 1 του προϊσχύσαντος ΠΚ, "όποιος, έχοντας αποφασίσει να εκτελέσει κακούργημα ή πλημμέλημα, επιχειρεί πράξη που περιέχει τουλάχιστον αρχή εκτέλεσης, τιμωρείται, αν το κακούργημα ή πλημμέλημα δεν ολοκληρώθηκε, με ποινή ελαττωμένη (άρθ. 83 ΠΚ)". Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, πράξη που περιέχει αρχή εκτέλεσεως είναι εκείνη, με την οποία αρχίζει η πραγμάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος, καθώς και εκείνη η ενέργεια, που τελεί σε τέτοια συνάφεια και οργανικό δεσμό με την πράξη, ώστε, στη συγκεκριμένη περίπτωση, θεωρείται, κατά την κοινή αντίληψη, τμήμα αυτής που αμέσως οδηγεί στην πράξη, αν από οποιοδήποτε λόγο δεν ανακοπεί (ΑΠ 1582/2013). Μετά την ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα η διατύπωση της ως άνω διάταξης του άρθ. 42 παρ. 1 Π.Κ., άλλαξε ως εξής: "1. Όποιος, έχοντας αποφασίσει να τελέσει έγκλημα, αρχίζει να εκτελεί την, περιγραφόμενη στον νόμο, αξιόποινη πράξη, τιμωρείται, αν το έγκλημα δεν ολοκληρώθηκε, με μειωμένη ποινή (άρθρο 83)". **Η αλλαγή της διατύπωσης στην παρ. 1 του άρθρου 42 από "επιχειρεί πράξη που περιέχει τουλάχιστον αρχή εκτέλεσης" με τη φράση "αρχίζει να εκτελεί την περιγραφόμενη στον νόμο αξιόποινη πράξη", φαίνεται να δημιουργεί κάποια ζητήματα, ιδίως με την κρατούσα στη νομολογία έννοια του πρώτου στοιχείου της απόπειρας (αρχή εκτέλεσης), αλλά, όπως αναφέρεται και στην αιτιολογική έκθεση, "προσδιορίζεται**

ειδικότερα με μεγαλύτερη σαφήνεια το περιεχόμενο της αρχής εκτέλεσης του εγκλήματος, ώστε να είναι πλέον σαφές ότι το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματοποιηθεί ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης. Με τον τρόπο αυτό η ποινή της απόπειρας συναρτάται με την πράξη που έχει τελεστεί και όχι με τον δόλο του υπαιτίου." Η πραγμάτωση των όρων της αντικειμενικής υπόστασης, ιδιαίτερα είναι νοητή στις περιπτώσεις που στον νόμο περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος τέλεσης της πράξης ή της παράλειψης, όπως λ.χ. συμβαίνει στα εγκλήματα της κλοπής ή της απάτης. Στις περιπτώσεις αυτές αλλά και στις περιπτώσεις που ο ακριβής τρόπος τέλεσης δεν περιγράφεται στον νόμο, όπως λ.χ. συμβαίνει στο έγκλημα της ανθρωποκτονίας ή της σωματικής βλάβης, ο δράστης αρχίζει να εκτελεί την, περιγραφόμενη στον νόμο, πράξη όταν έχει εξαπολύσει κατά του εννόμου αγαθού την αναγκαία ενέργεια η οποία, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, είναι ικανή να επιφέρει την αξιόποινη βλάβη αν δεν ανακοπεί από άλλη πράξη του ιδίου ή τρίτου ή από επιγενόμενο τυχαίο γεγονός, όπως λ.χ. όταν ο δράστης προσεγγίζει με τα κατάλληλα κλεπτικά σύνεργα, ξένο όχημα για αφαίρεση, με σκοπό ιδιοποίησής του, η οποία (αφαίρεση) δεν ολοκληρώθηκε λόγω της απρόοπτης εμφανίσεως του ιδιοκτήτη ή αστυνομικών, που περιπολούσαν στο σημείο αυτό. Κατά την κρίση δε του παρόντος Δικαστηρίου μεταξύ της προγενέστερης διατύπωσης και της ήδη ισχύουσας από "επιχειρεί πράξη που περιέχει τουλάχιστον αρχή εκτέλεσης" σε "αρχίζει να εκτελεί" δεν υπάρχει ουσιαστική μεταβολή από τη διαφορετική περιγραφή του ίδιου ουσιαστικά πράγματος, δηλαδή της αρχής εκτέλεσης στην απόπειρα, που είναι η πράξη με την οποία αρχίζει η πραγμάτωση της αντικειμενικής υποστάσεως του εγκλήματος, καθώς και εκείνη η ενέργεια, που τελεί σε τέτοια συνάφεια και οργανικό δεσμό με την πράξη, ώστε θεωρείται, κατά την κοινή αντίληψη, τμήμα αυτής που αμέσως οδηγεί στην πράξη, αν από οποιοδήποτε λόγο δεν ανακοπεί». Με την νεότερη **66/2021 απόφαση (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) ο Άρειος Πάγος** κρίνει ότι με τη νέα ρύθμιση στον ισχύοντα νέου ΠΚ έχουν υιοθετηθεί σημαντικές αλλαγές στον ορισμό της απόπειρας, αφού πλέον το έγκλημα θεωρείται ότι έχει τελεστεί σε απόπειρα μόνο αν έχει πραγματοποιηθεί ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης. Ειδικότερα, η εν λόγω απόφαση έχει το ακόλουθο σκεπτικό: «Από την σύγκριση των διατάξεων του άρθρου 42 παρ.1 ΠΚ, προγενέστερης και ισχύουσας, σαφώς προκύπτει, ότι η ισχύουσα από την 1.7.2019 είναι ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο διότι στον ορισμό της απόπειρας έχουν υιοθετηθεί σημαντικές αλλαγές, ήτοι ότι το έγκλημα μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε απόπειρα μόνο όταν έχει πραγματοποιηθεί ένα τμήμα της αντικειμενικής του υπόστασης. Με τον τρόπο αυτό η ποινή της απόπειρας συναρτάται με την πράξη που έχει τελεστεί και όχι με τον δόλο του υπαιτίου. Συγκεκριμένα τα στοιχεία που συνθέτουν την έννοια της απόπειρας, σωρευτικά, πλην της μη ολοκλήρωσης του εγκληματικού αποτελέσματος, υπό την ισχύ του νέου άρθρου είναι : α) η απόφαση τέλεσης εγκλήματος, που συνίσταται στην έννοια του δόλου και β) η αρχή εκτέλεσης του εγκλήματος, που σημαίνει ότι αρχίζει να πραγματώνεται το έγκλημα. Απαιτείται οπωσδήποτε να έχει εκπληρωθεί ένα μέρος/τμήμα της αντικειμενικής υπόστασης του

εγκλήματος, τέτοιο που να οδηγεί, αν δεν υπάρξουν εμπόδια, στην ολοκλήρωση του εγκληματικού σκοπού».

Αρπαγή - άρθρο 322 του παλαιού ΠΚ: στην απλή μορφή της η νέα διάταξη της παρ. 1 εδ. α του άρθρου 322 είναι ευμενέστερη, όπως ευμενέστερη είναι η νέα διάταξη σε σχέση με τη διακεκριμένη μορφή του άρθρου 322 περ. β του παλαιού ΠΚ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 322 περ. β του παλαιού ΠΚ «Όποιος με απάτη ή βία, ή με την απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει ή παράνομα κατακρατεί κάποιον έτσι ώστε να αποστερεί το συλλαμβανόμενο από την προστασία της πολιτείας και ιδίως όποιος περιάγει κάποιον σε ομηρία ή σε άλλη παρόμοια κατάσταση στέρησης της ελευθερίας τιμωρείται με κάθειρξη. Αν η πράξη έγινε με σκοπό να εξαναγκαστεί ο παθών ή κάποιος άλλος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωσή του, τιμωρείται: α)..... (αυτό το εδάφιο καταργήθηκε με τον νέο ΠΚ) β) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών σε κάθε άλλη περίπτωση». Κατά το άρθρο 322 παρ.1 του νέου ΠΚ "Όποιος με εξαπάτηση, βία ή απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει ή παράνομα κατακρατεί άλλον, έτσι ώστε να τον αποστερεί από την προστασία της πολιτείας και ιδίως όποιος περιάγει άλλον σε ομηρία ή σε άλλη παρόμοια κατάσταση στέρησης της ελευθερίας, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη. Αν η πράξη έγινε με σκοπό να εξαναγκαστεί ο παθών ή κάποιος άλλος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωσή του, επιβάλλεται κάθειρξη, εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με βάση τους κανόνες της συρροής." Η νέα αυτή διάταξη, η οποία δεν διαφέρει, ως προς τα απαιτούμενα για τη συγκρότηση του εγκλήματος της αρπαγής στοιχεία από την προηγούμενη διάταξη, είναι ευμενέστερη τόσο στην βασική της μορφή, αφού τιμωρείται πλέον με κάθειρξη μέχρι 10 έτη, δηλαδή υπάρχει κατώτερο ανώτατο όριο, όσο και στη διακεκριμένη της μορφή, αφού με αυτήν, σε συνδυασμό με το άρθρο 52 παρ.2 νέου ΠΚ, προβλέπεται ως ποινή πλέον κάθειρξη πρόσκαιρη από 5-15 έτη, ενώ με την προϊσχύσασα διάταξη προβλεπόταν ποινή κάθειρξης τουλάχιστον 10 ετών (**ΑΠ 166/2021 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ**).

Γενετήσια πράξη υπό τον νέο ΠΚ: όμοια ουσιαδώς έννοια με την έννοια «ασεληγής πράξη» του προϊσχύσαντος (παλαιού) ΠΚ

Οι διατάξεις του άρθρου 342 παρ. 1 και του άρθρου 339 παρ. 1 και 2 του νέου ΠΚ αναφέρονται στα αδικήματα των γενετήσιων πράξεων με ανήλικο και για τη στοιχειοθέτηση των εγκλημάτων απαιτείται η τέλεση γενετήσιας πράξης με πρόσωπο νεότερο των δεκαπέντε ετών στην πρώτη διάταξη, κατά τις σε αυτήν ως προς την ηλικία διακρίσεις και προβλεπόμενες αντίστοιχα ποινές, η οποία, αντικειμενικά μεν, προσβάλλει το κοινό αίσθημα της αιδούς και την περί των ηθών κοινή αντίληψη, υποκειμενικά δε κατευθύνεται στην ικανοποίηση ή διέγερση της γενετήσιας ορμής και επιθυμίας του δράστη. Για τη στοιχειοθέτηση δε του εγκλήματος της δεύτερης διάταξης, της κατάχρησης ανηλικών, απαιτείται εκτός άλλων ο παθών να είναι ανήλικος, τον οποίο έχουν εμπιστευθεί στο δράστη για να τον επιβλέπει ή να τον φυλάσσει έστω και προσωρινά, ενώ η επιβαρυντική περίπτωση της τέλεσης της ως άνω πράξης

από εκπαιδευτικό δεν αποτελεί πλέον στοιχείο της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος. Επίσης, δεν είναι αναγκαίο στοιχείο αυτής η σχέση της εμπιστοσύνης προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου, την οποία καταχράται ο δράστης, να είναι μακράς διάρκειας, αφού αρκεί και προσωρινή ανάθεση προς επίβλεψη ή φύλαξη του ανηλίκου. Εξάλλου, η κατά τις διατάξεις του δέκατου ένατου κεφαλαίου του ΠΚ με τίτλο "Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής", ποινικοποίηση των πράξεων κατά της γενετήσιας ελευθερίας πρέπει να αφορά όχι μόνο τη "διάπραξη μη συναινετικής, κολπικής ή στοματικής διεισδύσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε οργάνου του σώματος ή αντικειμένου", αλλά και "τη διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα". Υπό το πρίσμα αυτό, ο όρος της "γενετήσιας πράξης" δεν παρεκκλίνει ουσιωδώς από τον ορισμό της "ασελγούς πράξης" του προϊσχύσαντος ΠΚ, όπως ερμηνευόταν, υπό την αυστηρή της εκδοχή, από τη μέχρι τώρα νομολογία των Δικαστηρίων στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, στα οποία περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις των προαναφερομένων διατάξεων των άρθρων 339 παρ. 1 και 342 παρ.1 και 2 του ΠΚ **(ΑΠ 474/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Διατάραξη οικιακής ειρήνης – άρθρο 334: ευμενέστερη η διάταξη του παλαιού ΠΚ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 334 παρ. 1 του παλαιού ΠΚ, "Όποιος εισέρχεται παράνομα ή παραμένει παρά τη θέληση του δικαιούχου στην κατοικία άλλου ή στο χώρο που αυτός χρησιμοποιεί για την εργασία του ή σε χώρο περικλεισμένο που αυτός κατέχει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή", ενώ κατά την ίδια διάταξη του νέου ΠΚ, στην οποία δεν διαφοροποιείται η αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος, προβλέπεται φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή. Η νέα διάταξη είναι συνεπώς δυσμενέστερη αφού προβλέπει μεγαλύτερο ανώτατο όριο της στερητικής της ελευθερίας ποινή και δη φυλάκιση μέχρι δύο έτη αντί της φυλάκισης μέχρι ένα έτος **(ΑΠ 194/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Έκθεση από την οποία επήλθε ο θάνατος του παθόντος -άρθρο 306: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Στο περί έκθεσης άρθρο 306 του παλαιού .Π.Κ. οριζόταν ότι: "1. Όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος με πρόθεση αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος το τραυμάτισε υπαίτια, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. 2. Αν η πράξη προκάλεσε στον παθόντα: α) βαριά βλάβη στην υγεία του, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, β) το θάνατό του, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον έξι ετών". Στο αντίστοιχο άρθρο 306 του νέου Π.Κ. ορίζεται ότι: "1. Όποιος εκθέτει άλλον και έτσι τον καθιστά αβοήθητο, καθώς και όποιος αφήνει αβοήθητο ένα πρόσωπο που το έχει στην προστασία του ή που έχει υποχρέωση να το διατρέφει και να το περιθάλπει ή να το μεταφέρει, ή ένα πρόσωπο που ο ίδιος υπαίτια τραυμάτισε, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι

μηνών. 2. Αν η πράξη προκάλεσε στον παθόντα: α) βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών, β) θάνατο, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη". Από την σύγκριση των ανωτέρων διατάξεων τόσο του παλαιού όσο και του νέου Ποινικού Κώδικα και της ευμενέστερης διάταξης του άρθρου 52 παρ.2 του νέου ΠΚ για τη διάρκεια της πρόσκαιρης κάθειρξης που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δεκαπέντε έτη προκύπτει ότι, για την αξιόποινη πράξη της έκθεσης από την οποίαν επήλθε ο θάνατος του παθόντος, το άρθρο 306 παρ. 2 εδάφ. β` του νέου Π.Κ. περιέχει επιεικέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις, αφού με αυτό προβλέπεται ως ανώτατο όριο ποινής κάθειρξης η ποινή των δέκα ετών, με κατώτατο όριο την ποινή των πέντε ετών, ενώ με το άρθρο 306 παρ. 2 εδάφ. β` του παλαιού Π.Κ. προβλεπόταν κατώτατο όριο ποινής κάθειρξης αυτό των έξι ετών με ανώτατο όριο ποινής κάθειρξης αυτό των είκοσι ετών **(ΑΠ 263/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Εκρηκτικές ύλες άρθρο 272: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Σύμφωνα με το άρθρο 272 παρ. 1 του νέου ΠΚ "1. Όποιος κατασκευάζει, προμηθεύεται ή κατέχει εκρηκτικές ύλες ή εκρηκτικές βόμβες από τις οποίες μπορεί να προκληθεί κίνδυνος για άνθρωπο τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών." . Η διάταξη αυτή είναι ευμενέστερη των διατάξεων των παρ. 1 και 2α του άρθρου 272 του προηγούμενου ΠΚ, κατά το μέρος που οι προβλεπόμενες απ` αυτές αξιόποινες πράξεις, οι οποίες υπό την ισχύ του προηγούμενου ΠΚ είχαν κακουργηματικό χαρακτήρα, τιμωρούμενες με κάθειρξη (παρ.1) και κάθειρξη μέχρι 10 έτη (272παρ.2α), υποβιβάζονται σε πλημμέλημα και δη αυτό του άρθρου 272 παρ.1 του νέου ΠΚ, τιμωρούμενο με φυλάκιση τουλάχιστον 3 ετών. **(ΑΠ 166/2021 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Ενδοοικογενειακή απειλή και ενδοοικογενειακή απλή σωματική κάκωση

Α) Κατά τη διάταξη του άρθρου 7 παρ. 2 του Ν. 3500/2006 Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας , "Το μέλος της οικογένειας, το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη τιμωρείται με φυλάκιση". **Ήδη το έγκλημα της ενδοοικογενειακής απειλής σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ενσωματώθηκε στο άρθρο 333 παρ. 2 εδ. β` του νέου Ποινικού Κώδικα.** Ενώ με την αρχική διάταξη προβλεπόταν ποινή φυλάκισης και επομένως από 10 ημέρες έως 5 έτη, με τη νέα άνω διάταξη που ορίζει «2. Επιβάλλεται φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή αν η πράξη (απειλή) τελείται σε βάρος ανηλίκου ή προσώπου που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με αυτόν ή έχουν με αυτόν σχέση εργασίας ή υπηρεσίας. Η ίδια ποινή επιβάλλεται όταν η πράξη τελείται σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ή σε βάρος συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης», τίθεται μικρότερο ανώτατο όριο ποινής, δηλαδή τα 3 έτη (αντί των 5 ετών), παράλληλα δε προβλέπεται και διαζευκτικά η

επιβολή μόνο χρηματικής ποινής. Συνεπώς ευμενέστερη είναι η νέα διάταξη του άρθρου 333 παρ.2 του νέου ΠΚ σε σχέση με την πράξη του άρθρου 7 παρ.2 του Ν 3500/2006 **(ΑΠ 550/2020, ΑΠ 288/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Β) απλή ενδοοικογενειακή κάκωση

Κατά το άρθρο 6 παρ.1 ιδίου ως άνω νόμου (3500/2006) "1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α` της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, ή με συνεχή συμπεριφορά προξενεί εντελώς ελαφρά κάκωση ή βλάβη της υγείας του, με την έννοια του εδαφίου β` της παραπάνω διάταξης, **τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.**" Περαιτέρω, το άρθρο 312 παρ.1α,2εδ.α` του νέου Ποινικού Κώδικα που τιλοφορείται "Σωματική βλάβη αδυνάμων ατόμων" ορίζει: "1. Όποιος προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας σε ανήλικο ή σε πρόσωπο που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον εαυτό του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται υπό την επιμέλεια ή την προστασία του δράστη βάσει νόμου, δικαστικής απόφασης ή πραγματικής κατάστασης, συνοικούν με τον δράστη ή έχουν μαζί του σχέση εργασίας ή υπηρεσίας, τιμωρείται: α) για την πράξη του άρθρου 308 παρ. 1 εδάφιο α`, **με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους....**2. Οι ίδιες ποινές επιβάλλονται όταν η πράξη τελείται σε βάρος συζύγου κατά τη διάρκεια του γάμου ή σε βάρος συντρόφου κατά τη διάρκεια της συμβίωσης...". Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νέου Ποινικού Κώδικα η ως άνω νέα διάταξη φιλοδοξεί να καλύψει και το έγκλημα της ενδοοικογενειακής βίας, το οποίο με τη μορφή που του είχε δοθεί στο ν.3500/2006 ,είχε εγείρει σοβαρά δογματικά προβλήματα, δεν έχουμε όμως θέμα ευμενέστερης διάταξης γιατί έχουμε ίδια ποινική μεταχείριση του δράστη τόσο με την αρχική όσο και με την νέα διάταξη, οπότε εφαρμόζεται αυτή που ίσχυε κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης **(ΑΠ 586/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).**

Εξύβριση - άρθρο 361: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 361 του παλαιού ΠΚ, "1. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 367 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή, μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης, 2 . Όταν η προσβολή της τιμής δεν είναι ιδιαίτερα βαριά, αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις και το πρόσωπο του ατόμου που προσβλήθηκε, ο υπαίτιος τιμωρείται με κράτηση ή με πρόστιμο, 3. Η διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 308 έχει και σ` αυτή την περίπτωση εφαρμογή». Κατά τις διατάξεις του ιδίου άρθρου του νέου ΠΚ: 1. "Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση έως έξι μήνες ή χρηματική ποινή. Αν τελεί την πράξη δημόσια, με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω διαδικτύου, επιβάλλεται φυλάκιση έως ένα έτος ή

χρηματική ποινή, 2. Η διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 308 έχει και σε αυτή την περίπτωση εφαρμογή". Η τελευταία αυτή διάταξη είναι ευμενέστερη της προγενέστερης, καθόσον α) η απειλούμενη ποινή είναι φυλάκιση έως 6 μήνες ή χρηματική ποινή και β) διότι, δεν συμπεριελήφθη η διάταξη περί της δυνατότητας να επιβληθεί και χρηματική ποινή, μαζί με την ποινή της φυλακίσεως **(ΑΠ 392/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Επικίνδυνη σωματική βλάβη - άρθρο 309: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Σύμφωνα δε με το άρθρο 309 του παλαιού ΠΚ, "Αν η πράξη του άρθρου 308 τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική του βλάβη (άρθρ. 310 παρ. 2), επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.". Εξάλλου, με το άρθρο 309 του νέου ΠΚ, "Αν η πράξη του προηγούμενου άρθρου τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή.". Από τη σύγκριση των ως άνω διατάξεων σαφώς προκύπτει ότι το ισχύον άρθρο 309 του νέου ΠΚ είναι ευμενέστερο, καθώς η επικίνδυνη σωματική βλάβη τιμωρείται, πλέον, με φυλάκιση από δέκα ημέρες έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, ενώ διαζευκτικά προβλέπεται η επιβολή μόνο χρηματικής ποινής **(ΑΠ 194/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Διακεκριμένη κλοπή και δη από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές ή ληστείες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια ή από πρόσωπα που είχαν ενωθεί για να διαπράττουν κλοπές ή ληστείες = δεν αποτελούν πλέον κακούργηματα, η δεύτερη διακεκριμένη μορφή μέχρι την 18-11-2019 οπότε επανήλθε με το άρθρο 5 του Ν 4637/2019, αλλά το πλημμέλημα της απλής κλοπής – ευμενέστερη συνεπώς η νεότερη διάταξη

Σύμφωνα με το άρθρο 374 παρ.1 του νέου ΠΚ (διακεκριμένη κλοπή) και πριν την ισχύ του Ν 4637/2019 "Η κλοπή τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή αν: α)...β) ...γ) η συνολική αξία των αφαιρεθέντων αντικειμένων υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ" [ο τελευταίος νόμος (ΦΕΚ Α 180/18-11-2019) με το άρθρο 5 προσέθεσε στις περιπτώσεις της διακεκριμένης κλοπής και αυτήν που «δ) τελέστηκε από δύο ή περισσότερους που είχαν οργανωθεί με σκοπό την τέλεση κλοπών.», επαναφέροντας ρύθμιση του παλαιού ΠΚ]. Η διάταξη αυτή είναι ευμενέστερη της αντίστοιχης διάταξης του προηγούμενου ΠΚ, καθόσον με αυτήν καταργείται πλέον και δεν αποτελεί διακεκριμένη κλοπή, δηλαδή κακούργημα, αλλά καθίσταται πλημμέλημα του άρθρου 372 του νέου ΠΚ η περίπτωση ε' του άρθρου 374 του παλαιού ΠΚ, σύμφωνα με την οποία επρόκειτο για διακεκριμένη κλοπή όταν «"ε) αν η πράξη τελέστηκε από πρόσωπο που διαπράττει κλοπές ή ληστείες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια" **(ΑΠ 166/2021, ΑΠ 5/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**. Επίσης, με την ίδια νέα διάταξη, πάντα πριν την ισχύ του μεταγενέστερου του νέου ΠΚ νόμου 4637/18-11-2019, καταργήθηκε και δεν αποτελούσε διακεκριμένη κλοπή, δηλαδή κακούργημα, αλλά καθίσταται πλημμέλημα του άρθρου 372 του νέου ΠΚ και η περίπτωση δ' του προϋχούσαντος άρθρου 374 του παλαιού ΠΚ, σύμφωνα με την οποία επρόκειτο για διακεκριμένη κλοπή και όταν «δ)αν η κλοπή τελέστηκε από δύο ή περισσότερους που είχαν ενωθεί για να διαπράττουν κλοπές ή

ληστείες» (ΑΠ 345/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Πρόδηλο είναι ότι η επαναφορά αυτής της περίπτωσης της διακεκριμένης κλοπής με τον άνω Ν 4637/2019 είναι δυσμενέστερη.

Περαιτέρω, αναφορικά με το πλημμέλημα της κλοπής η διάταξη του άρθρου 372 παρ. 1 περ. α' του τελευταίου (νέου Ποινικού Κώδικα) είναι επιεικέστερη από την διάταξη του άρθρου 372 παρ. 1 του παλαιού ΠΚ, αφού προβλέπει ευνοϊκότερη για τον κατηγορούμενο ποινή και δη ποινή φυλάκισης έως τρία έτη ή χρηματική ποινή, ενώ η προηγούμενη διάταξη προέβλεπε φυλάκιση τουλάχιστον 3 μηνών, αν δε το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, ενώ η προηγούμενη διάταξη προέβλεπε ποινή φυλάκισης τουλάχιστον 2 ετών **(ΑΠ 345/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Ληστεία και ληστρική κλοπή άρθρο 380 παρ.1 και 3: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Κατά τη διάταξη του άρθρου 380 παρ.1 εδ. α' και β' του παλαιού Π.Κ., "όποιος με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής αφαιρεί από άλλον ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα ή τον αναγκάζει να του το παραδώσει για να το ιδιοποιηθεί παρανόμως, τιμωρείται με κάθειρξη. Η τέλεση της πράξης του προηγούμενου εδαφίου με κάλυψη ή αλλοίωση των χαρακτηριστικών του προσώπου του δράστη συνιστά επιβαρυντική περίπτωση (όπως το ως άνω δεύτερο εδάφιο προστέθηκε με το άρθρο 20 παρ. 4^α ν.4322/2015)". Με την ίδια διάταξη του νέου Π.Κ., το μεν καταργήθηκε η ως άνω επιβαρυντική περίπτωση, το δε απειλείται πλέον ποινή κάθειρξης και χρηματική ποινή για την πράξη της ληστείας. Ενόψει δε ότι με το άρθρο 52 του νέου Π.Κ. το πλαίσιο της ποινής της πρόσκαιρης κάθειρξης ορίζεται από 5 έως 15 έτη και όχι από 5 έως 20 έτη, επομένως, εφόσον μειώθηκε το ανώτατο όριο της κάθειρξης, συντρέχει περίπτωση επιεικέστερου νόμου ως προς την απειλούμενη στερητική της ελευθερίας ποινή για τις πράξεις της ληστείας και της ληστρικής κλοπής. Επαναλαμβάνεται ότι η απειλή με τη νέα διάταξη του Π.Κ. και χρηματικής ποινής δεν την καθιστά δυσμενέστερη, καθόσον για τον χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επιεικέστερου ή μη από την άποψη της απειλούμενης ποινής λαμβάνεται κατ' αρχάς υπόψη το ύψος της απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής που θεωρείται βαρύτερη της χρηματικής και μόνο επί ίσων στερητικών της ελευθερίας ποινών υπολογίζεται η τελευταία (ΑΠ 86/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)

Οδήγηση υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών και υπό την επήρεια αλκοόλ

Κατά τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν. 4139/2013, όποιος οδηγεί χερσαίο μεταφορικό μέσο υπό την επίδραση ναρκωτικών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον πέντε (5) μηνών και χρηματική ποινή χιλίων (1.000) ευρώ μέχρι δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ, καθώς και με στέρηση από δύο έως πέντε έτη της άδειας οδήγησης ή του οικείου διπλώματος και αν από την πράξη αυτή προκλήθηκε απλή σωματική βλάβη επιβάλλεται ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους. Ακόμη, κατά τη διάταξη του άρθρου 42 παρ.7 περ. γ' του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2696/1999,

όποιος οδηγεί όχημα υπό την επίδραση οινόπνεύματος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) μηνών, διοικητικό πρόστιμο χιλίων διακοσίων (1.200) ευρώ και αφαίρεση, επιτόπου, της άδειας ικανότητας οδηγού για εκατόν ογδόντα (180) ημέρες εάν η συγκέντρωση οινόπνεύματος στο αίμα του είναι άνω του 1,1 OgA μετρούμενη με τη μέθοδο της αιμοληψίας, ενώ κατά το άρθρο 43 παρ. 2 περ. α και β` και παρ. 4 του ίδιου νόμου, αν συμβεί οδικό τροχαίο ατύχημα, από το οποίο επήλθε βλάβη σε πρόσωπα ή πράγματα, αυτός, που παραβαίνει τις διατάξεις της παρ. 2 περίπτωση α` και β` του άρθρου αυτού, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών. Ήδη με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 463 παρ. 2 του νέου Ποινικού Κώδικα ορίζεται ότι "όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται ποινή φυλάκισης, προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 57 του παρόντος Κώδικα". Συνεπώς, στην προβλεπόμενη από το άρθρο 25 του Ν. 4139/2013 και από τα άρθρα 42 και 43 Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, ποινή φυλάκισης προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή και, έτσι, οι διατάξεις των ως άνω άρθρων 25 του Ν. 4139/2013, 42 παρ. 7 περ. γ` και 43 παρ. 4 του Κ.Ο.Κ. καθίστανται ηπιότερες ως προς την απειλούμενη ποινή. Επίσης, και ως προς την παρεπόμενη ποινή της αφαίρεσης της άδειας οδήγησης υφίσταται η επεικέστερη διάταξη του άρθρου 463 παρ.5 του νέου ΠΚ και επομένως ούτε αυτή προβλέπεται πλέον ως παρεπόμενη ποινή **(ΑΠ 80/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

ΟΠΛΟΦΟΡΙΑ

Κατά το άρθρο 10 παρ. 1, 13α του Ν.2168/1993 " Όποιος φέρει παράνομα όπλα ή άλλα είδη που διαλαμβάνονται στις παραγράφους 1, πλην της περιπτ. γ`, και 3 περιπτ. α` και δ` του άρθρου 1 του παρόντος, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον διακοσίων χιλιάδων (200.000) δραχμών. Ήδη με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 463 παρ. 2 του νέου Ποινικού Κώδικα ορίζεται ότι "όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται ποινή φυλάκισης, προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 57 του παρόντος Κώδικα". Συνεπώς, η άνω διάταξη καθίσταται ηπιότερη ως προς την απειλούμενη ποινή, αφού η επιβολή χρηματικής ποινής είναι πλέον μόνο δυνητική και όχι υποχρεωτική **(ΑΠ 288/2020 και ΑΠ 86/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

ΟΠΛΟΧΡΗΣΙΑ

Κατά το άρθρο 14 του Ν 2168/2013, "Όποιος με χρήση όπλου ή άλλου αντικειμένου αναφερόμενου στον παρόντα νόμο διαπράξει κακούργημα..... και καταδικασθεί, ανεξάρτητα από την ποινή που επιβάλλεται γι` αυτό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών». Ήδη, όμως, με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 463 παρ. 2 του ισχύοντος από την 1-7-2019 νέου Ποινικού Κώδικα, που κυρώθηκε με το

N.4619/2019, ορίζεται ότι, "όπου σε ειδικούς νόμους απειλείται ποινή φυλάκισης, προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 57 του παρόντος Κώδικα». Συνεπώς, στην προβλεπόμενη από το άρθρο 14 του Ν.2168/2013 ποινή φυλάκισης τουλάχιστον έξι (6) μηνών προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή και, έτσι, η εν λόγω διάταξη του άρθρου καθίσταται ηπιότερη ως προς την ποινή **(ΑΠ 360/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

ΠΑΡΑΧΑΡΑΞΗ -άρθρο 207: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Στις διατάξεις περί παραχάραξης του άρθρου 207 εδάφ. α' του παλαιού Π.Κ οριζόταν, ότι: "Όποιος παραποιεί ή νοθεύει μεταλλικό νόμισμα ή χαρτονόμισμα οποιουδήποτε κράτους ή εκδοτικής αρχής, είτε κατά είτε πριν από το χρόνο νόμιμης κυκλοφορίας του είτε κατά το διάστημα κατά το οποίο γίνεται δεκτό προς ανταλλαγή από τους αρμόδιους φορείς, με σκοπό να το θέσει σε κυκλοφορία σαν γνήσιο, καθώς και όποιος προμηθεύεται, αποδέχεται, εισάγει, εξάγει, μεταφέρει ή κατέχει τέτοιο νόμισμα για τον ίδιο σκοπό, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή". Ακολουθώντας, μετά την ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα, στο αντίστοιχο άρθρο αυτού (άρθρο 207 παρ. 1) και υπό τον τίτλο "Παραχάραξη νομίσματος και άλλων μέσων πληρωμής" ορίζονται τα ακόλουθα: "1. Όποιος παραποιεί ή νοθεύει νόμισμα οποιουδήποτε κράτους ή εκδοτικής αρχής, είτε κατά είτε πριν από το χρόνο νόμιμης κυκλοφορίας του είτε κατά το διάστημα κατά το οποίο γίνεται δεκτό προς ανταλλαγή από τους αρμόδιους φορείς, με σκοπό να το θέσει σε κυκλοφορία σαν γνήσιο, η κατέχει πλαστό νόμισμα με τον ίδιο σκοπό, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή". Από τη σύγκριση των διατάξεων αυτών προκύπτει, ότι η αξιόποινη πράξη της παραχάραξης περιέχει στο νέο Ποινικό Κώδικα, ευμενέστερες για τον κατηγορούμενο διατάξεις, αφού με αυτήν προβλέπεται ως ανώτατο όριο ποινής κάθειρξης αυτό των δέκα ετών και χρηματική ποινή, ενώ, με τον προϊσχύσαντα Ποινικό Κώδικα, προβλεπόταν ως κατώτατο όριο ποινής κάθειρξης αυτό των δέκα ετών και χρηματική ποινή **(ΑΠ 264/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Πλαστογραφία στην πλημμεληματική της μορφή: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Κατά το άρθρο 216 παρ. 1 και 2 του προϊσχύσαντος ΠΚ, η πλαστογραφία και η χρήση πλαστού εγγράφου τιμωρούνταν με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, ενώ με την όμοια ως προς τα στοιχεία του οικείου εγκλήματος διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 και 2 του νέου ΠΚ τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Από τη σύγκριση των άνω διατάξεων προκύπτει ότι οι νεότερες διατάξεις του άρθρου 216 παρ. 1 και 2 είναι ευμενέστερες ως προς το πλαίσιο της ποινής, αφού δεν προβλέπεται ελάχιστο όριο στην ποινή φυλάκισης **(ΑΠ 25/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**. Το γεγονός ότι απειλείται σωρευτικά και χρηματική ποινή δεν καθιστά τη νέα διάταξη δυσμενέστερη, καθόσον, όπως ήδη λέχθηκε, για τον χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επιεικέστερου ή μη, από την άποψη της απειλούμενης ποινής, λαμβάνεται κατ' αρχάς υπόψη το ύψος της

απειλούμενης στερητικής της ελευθερίας ποινής που θεωρείται βαρύτερη της χρηματικής και μόνο επί ίσων στερητικών της ελευθερίας ποινών υπολογίζεται και η τελευταία **(ΑΠ 1015/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Πλαστογραφία σε κακουργηματική μορφή: ευμενέστερη η διάταξη του παλαιού ΠΚ

Στο περί πλαστογραφίας και χρήσης πλαστού εγγράφου άρθρο 216 παρ. 1 και 3 εδάφ. α' του παλαιού Π.Κ. οριζόταν, ότι: "1. Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Η χρήση του εγγράφου από αυτό θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση. 3. Αν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων (παράγραφοι 1-2) σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών εάν το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των 120.000 ευρώ". Στο αντίστοιχο άρθρο 216 παρ. 1 και 3 του νέου Π.Κ. ορίζεται, ότι: "1. Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. 2..... 3. Αν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων (παράγραφοι 1-2) σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνει τις 120.000 ευρώ τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή". Από τις άνω διατάξεις προκύπτει, πλην του γεγονότος ότι δεν μεταβάλλεται η αντικειμενική και υποκειμενική υπόσταση του αδικήματος και υπό τους δύο διατάξεις, ότι η ποινική κύρωση της νέας διάταξης που προβλέπει την επιβολή σωρευτικά με την ποινή της κάθειρξης έως δέκα έτη, που προβλεπόταν και με την παλαιά διάταξη, και χρηματικής ποινής, καθιστά τη νέα διάταξη για την κακουργηματική πλαστογραφία της παρ. 3 του άρθρου 216 του νέου ΠΚ δυσμενέστερη για τον κατηγορούμενο (ΑΠ 61/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Έχουμε δηλαδή ίσες ποινές στερητικές της ελευθερίας (δηλαδή κάθειρξη έως 10 έτη), οπότε για την εύρεση της ευμενέστερης ή μη διάταξης λαμβάνουμε υπόψη την χρηματική ποινή.

Συναυτουργία άρθρο 45 ΠΚ

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του νέου, «Αν δύο ή περισσότεροι πραγμάτωσαν από κοινού, εν όλω ή εν μέρει, τα στοιχεία της περιγραφόμενης στον νόμο αξιόποινης πράξης, καθένας τους τιμωρείται ως αυτουργός». Όπως αναφέρεται και στην σχετική αιτιολογική έκθεση, στο άρθρο αυτό, στο οποίο περιγράφεται το περιεχόμενο της συναυτουργίας, ορίζεται πλέον με σαφήνεια ότι για να χαρακτηριστεί κάποιος συναυτουργός δεν αρκεί να έχει κοινό δόλο και να τελεί πράξεις που συμβάλλουν στην πραγμάτωση του εγκλήματος, αλλά πρέπει να πραγματοποιεί από κοινού εν όλω ή εν μέρει τα στοιχεία της περιγραφόμενης στο νόμο αξιόποινης πράξης, πρέπει, δηλαδή, να τελεί σε κάθε περίπτωση πράξη αντικειμενικής υπόστασης, οπότε η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη, κατ' άρθρο 2 του νέου

ΠΚ, από την αντίστοιχη διάταξη του παλαιού ΠΚ (ΑΠ 905/2020, ΑΠ 751/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ).

Συνέργεια άρθρο 47 ΠΚ

Με το νέο Ποινικό Κώδικα καταργήθηκε η διάκριση μεταξύ άμεσης και απλής συνέργειας, όπως αποτυπωνόταν στα άρθρα 46 παρ. 1 εδ. β και 47 του παλαιού Π.Κ. και προβλέπεται κατ' αρχήν ενιαία μειωμένη ποινή για όλες τις μορφές της συνέργειας στο έγκλημα είτε προσφέρεται κατά είτε πριν από την τέλεση της πράξης. Συγκεκριμένα με την διάταξη του άρθρου 47 του νέου ΠΚ με τίτλο "Συνεργός" ορίζεται "Όποιος, εκτός από την περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου, πρόσφερε με πρόθεση σε άλλον οποιαδήποτε συνδρομή πριν από την τέλεση ή κατά την τέλεση της άδικης πράξης που διέπραξε, τιμωρείται με μειωμένη ποινή (άρθρο 83). Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλλει την ποινή του αυτουργού, αν ο υπαίτιος προσφέρει άμεση συνδρομή κατά την τέλεση και στην εκτέλεση της πράξης, θέτοντας το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού". Παρά την ενοποίηση, όμως, των περί συνέργειας διατάξεων, η ύπαρξη της περίπτωσης της άμεσης συνέργειας εξακολουθεί να υφίσταται τυποποιούμενη ως προς τα απαιτούμενα για την θεμελίωσή της στοιχεία στο εδ. β του άρθρου 47 του νέου Π.Κ. Η περιλαμβανόμενη στην εν λόγω διάταξη προϋπόθεση «θέτοντας το αντικείμενο της προσβολής στη διάθεση του φυσικού αυτουργού», η οποία δεν υπήρχε στην προϊσχύσασα διάταξη του άρθρου 46 παρ. 1β καθιστά φανερό τη βούληση του νομοθέτη για την απόδοση της ιδιότητας του άμεσου συνεργού όταν η δράση - συμβολή του τελευταίου στην τέλεση του εγκλήματος πλησιάζει αυτήν του αυτουργού. Έτσι διατυπωμένη η εν λόγω διάταξη, είναι οπωσδήποτε ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο της προγενέστερης. Το γεγονός της θέσπισης για πρώτη φορά της ως άνω προϋπόθεσης επιφέρει ως αυτονόητη συνέπεια ότι τα Δικαστήρια της ουσίας σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση που φέρεται ενώπιον τους θα κρίνουν τη ύπαρξη της ή μη. Ακόμη και στην περίπτωση που το Δικαστήριο της ουσίας κρίνει ότι η συμμετοχή του εκάστοτε κατηγορούμενου στο έγκλημα θεμελιώνεται στην διάταξη του άρθρου 47 εδ. β του νέου ΠΚ, η επιβολή σ' αυτόν της ποινής του αυτουργού είναι δυνητική κι επομένως μπορεί να επιβληθεί είτε η προβλεπόμενη για τον αυτουργό ποινή, είτε ποινή μειωμένη κατά το άρθρο 83. Έτσι, η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο αφού το πρώτον θεσπίζεται πως η επιβολή της ποινής του αυτουργού είναι δυνητική **(ΑΠ 166/2021 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Συνολική ποινή – άρθρο 94 παρ.1

Κατά τη διάταξη του άρθρου 94 παρ. 1 του νέου Ποινικού Κώδικα, "Κατά του υπαιτίου δύο ή περισσότερων εγκλημάτων που τελέστηκαν με περισσότερες πράξεις και τιμωρούνται με πρόσκαιρες στερητικές της ελευθερίας ποινές, επιβάλλεται, μετά την επιμέτρησή τους, συνολική ποινή, η οποία αποτελείται από τη βαρύτερη από τις συντρέχουσες ποινές επαυξημένη. Αν οι συντρέχουσες ποινές είναι του ίδιου είδους και ίσης

διάρκειας, η συνολική ποινή σχηματίζεται με την επαύξηση μιας από αυτές. Η επαύξηση της βαρύτερης ποινής για κάθε μία από τις συντρέχουσες ποινές δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το ένα δεύτερο κάθε συντρέχουσας ποινής, ούτε μπορεί η συνολική ποινή να ξεπεράσει τα είκοσι έτη, όταν η βαρύτερη ποινή είναι κάθειρξη και τα οκτώ έτη όταν πρόκειται για φυλάκιση". Η διάταξη αυτή είναι ευμενέστερη, σε σχέση με την αντίστοιχη του παλαιού Ποινικού Κώδικα, εφόσον με αυτή: α) καταργήθηκε το ελάχιστο όριο επαύξησης της ποινής βάσης για κάθε συντρέχουσα ποινή, β) το ανώτατο όριο της επαύξησης μειώθηκε στο ένα δεύτερο, από τα τρία τέταρτα, κάθε συντρέχουσας ποινής και γ) μειώθηκαν τα ανώτατα όρια της συνολικής ποινής από τα είκοσι πέντε έτη στα είκοσι (έτη) στην περίπτωση της κάθειρξης και από τα δέκα έτη σε οκτώ (έτη) στην περίπτωση της φυλάκισης **(ΑΠ 24/2021 και ΑΠ 333/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Σωματική βλάβη από αμέλεια: ευμενέστερη η διάταξη του νέου ΠΚ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 314 παρ. 1 εδ. α` του παλαιού Π.Κ. "Όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών" ενώ με την αντίστοιχη διάταξη του ίδιου άρθρου του νέου Π.Κ., "Όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με παροχή κοινωφελούς εργασίας ή χρηματική ποινή ή φυλάκιση έως δύο έτη.". Συνεπώς, η τελευταία αυτή διάταξη είναι ευμενέστερη της προγενέστερης, καθόσον με αυτήν προβλέπεται πλαίσιο ποινής φυλάκισης από δέκα (10) ημέρες έως δύο (2) έτη, ενώ η προηγούμενη διάταξη προέβλεπε φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών, προέβλεπε δηλαδή πλαίσιο ποινής φυλάκισης από δέκα (10) ημέρες έως τρία (3) έτη **(ΑΠ 261/2020, ΑΠ 79/2020, ΑΠ 80/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Υπεξαίρεση

Υπεξαίρεση στην υπηρεσία -άρθρο 258 του παλαιού ΠΚ – για το αδίκημα αυτό που καταργήθηκε με τον νέο ΠΚ, ισχύει πλέον η κοινή διάταξη της υπεξαίρεσης του άρθρου 375 του νέου ΠΚ και η ευμενέστερη διάταξη βρίσκεται με τη σύγκριση της διάταξης αυτής και της αντίστοιχης του παλαιού ΠΚ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 258 του παλαιού ΠΚ «υπάλληλος ο οποίος παράνομα ιδιοποιείται χρήματα ή άλλα κινητά πράγματα που τα έλαβε ή τα κατέχει λόγω αυτής της ιδιότητάς του, και αν ακόμα δεν ήταν αρμόδιος γι' αυτό, τιμωρείται: α) με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, β) αν το αντικείμενο της πράξης είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών, γ) με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, αν: (α) ο υπαίτιος μεταχειρίστηκε ιδιαίτερα τεχνάσματα και το αντικείμενο της πράξης είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας συνολικά ανώτερης των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ ή (β) το αντικείμενο της πράξης έχει αξία μεγαλύτερη των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ». **Από την πιο πάνω διάταξη προκύπτει ότι το έγκλημα της υπεξαίρεσης στην υπηρεσία**

περιλαμβάνει την αντικειμενική υπόσταση της κατά το άρθρο 375 § 1 ΠΚ υπεξαίρεσης με επαύξηση της ποινής, με τη διάταξη δε του άρθρου 462 του νέου ΠΚ καταργήθηκε το άρθρο 258. Όμως, η ως άνω αξιόποινη πράξη επικαλυπτόταν από αυτή του άρθρου 375 ΠΚ και επειδή μεταξύ τους υπήρχε σχέση ειδικότητας οι διατάξεις αυτού (του 375 ΠΚ) δεν εφαρμόζονταν λόγω απορροφήσεως από αυτές του άρθρου 258 ΠΚ. Πλην όμως, μετά την κατάργηση του απορροφούντος νόμου, δηλαδή του άρθρου 258 του παλαιού ΠΚ, αναβιώνει ο νόμος του οποίου οι διατάξεις είχαν απορροφηθεί, δηλαδή το άρθρο 375 ΠΚ και έτσι δεν μένει ανικανοποίητη η ποινική αξίωση της Πολιτείας για την επιβολή ποινής σε πράξη η οποία χαρακτηριζόταν ως έγκλημα από τις διατάξεις που απωθήθηκαν με απορρόφηση (**ΑΠ 363/2020, ΑΠ 185/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ**). Επομένως, η παραπάνω πράξη της υπεξαίρεσης στην υπηρεσία δεν είναι ανέγκλητη, αλλά συντρέχει περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 375 του νέου ΠΚ, υπό την προϋπόθεση ότι υφίσταται, για τα πλημμελήματα της παρ. 1 και του κακούργημα της παρ. 2, η απαιτούμενη πλέον από τις διατάξεις των άρθρων 381 και 405 του νέου ΠΚ, έγκληση ή έχει υποβληθεί η ειδική δήλωση περί συνέχισης της διαδικασίας του άρθρου 464 του νέου ΠΚ, εκτός αν το κακούργημα της υπεξαίρεσης (υπεξαίρεθέν ποσό άνω των 120.000 ευρώ) στρέφεται κατά του Δημοσίου, των ΟΤΑ ή των ΝΠΔΔ κατά την παρ.2 του άρθρου 375 του νέου ΠΚ, για το οποίο, όπως και κατά το προγενέστερο δίκαιο, δεν απαιτείται η υποβολή εγκλήσεως.

Ειδικώς στην περίπτωση της τέλεσης, πριν την ισχύ του νέου ΠΚ, του κακούργηματος της υπεξαίρεσης στην υπηρεσία του άρθρου 258 περ. γ. εδ.β του παλαιού ΠΚ, σε βάρος ΟΤΑ (ή του Δημοσίου ή ΝΠΔΔ), δηλαδή με το αντικείμενο αυτής να έχει αξία μεγαλύτερη από 120.000 ευρώ και άνω των 150.000 ευρώ και υπό τις ιδιαζόντως επιβαρυντικές περιστάσεις του Ν 1608/1950 της ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και της επί μακρόν χρόνο τέλεσης της πράξης, **η ανωτέρω 363/2020 απόφαση του Αρείου Πάγου** κρίνει ότι τελείται το κακούργημα της υπεξαίρεσης της παρ. 3 του άρθρου 375 του εν λόγω Κώδικα. Από την άποψη δε εφαρμογής των ευμενέστερων διατάξεων, κρίθηκε με την εν λόγω απόφαση 1) ότι από τη σύγκριση των παραπάνω διατάξεων προκύπτει ότι, εκτός από την κατάργηση της ιδιότητας του υπαλλήλου, δεν άλλαξαν τα νομοτυπικά στοιχεία της αντικειμενικής και υποκειμενικής υπόστασης του βασικού εγκλήματος της υπεξαίρεσης σε βάρος του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, πλην όμως, για την κακούργηματική μορφή της άνω πράξης απαιτείται μόνο η αξία του αντικειμένου της να υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ αντί των 150.000 ευρώ, αφού καταργήθηκαν οι ιδιαζόντως επιβαρυντικές περιστάσεις του Ν 1608/1950, 2) ότι η νέα διάταξη του άρθρου 375 παρ.3 του νέου ΠΚ είναι εν μέρει επεικέστερη ως προς την κατάργηση των ιδιαζόντως επιβαρυντικών περιστάσεων του Ν 1608/1950, της επί μακρό χρόνο τέλεσης του εγκλήματος ή το αντικείμενο να είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και εν μέρει αυστηρότερη ως προς τη μείωση του ποσού από 150.000

ευρώ σε 120.000 ευρώ, 3) ότι η νέα διάταξη για την ανωτέρω πράξη είναι επεικέστερη ως προς την απειλούμενη στερητική της ελευθερίας ποινή, αφού προβλέπει κάθειρξη από δέκα έως δεκαπέντε έτη (προβλέπει κάθειρξη τουλάχιστον 10 ετών, οπότε το ανώτατο της όριο κατά τα άρθρα 50 στ'α, 51 παρ. 1,52 του νέου ΠΚ είναι τα 15 έτη, και χρηματική ποινή έως 1.000 ε), ενώ η προηγούμενη διάταξη προέβλεπε κάθειρξη από πέντε έως είκοσι έτη και επί συνδρομής των ανωτέρω ιδιζόντως επιβαρυντικών περιστάσεων του Ν 1608/1950 ισόβια κάθειρξη. Το γεγονός ότι ως προς την ποινή η νέα διάταξη είναι ευμενέστερη δεν αναιρείται, όπως πολλαπλώς έχει αναφερθεί, από το στοιχείο ότι προβλέπεται πλέον σωρευτικά και η χρηματική ποινή, δοθέντος ότι λαμβάνεται κατ' αρχήν υπόψη για το χαρακτηρισμό ενός νόμου ως επεικέστερου η στερητική της ελευθερίας ποινή, ενώ η χρηματική ποινή λαμβάνεται υπόψη μόνο επί ίσων στερητικών της ελευθερίας ποινών.

Υπεξαίρεση από εντολοδόχο κ.λ.π. Ευμενέστερη η διάταξη 375 παρ. 1 και 2 του νέου ΠΚ.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 375 παρ. 1 και 2 του παλαιού ΠΚ, « 1. Όποιος ιδιοποιείται παράνομα ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα που περιήλθε στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών και, αν το αντικείμενο της υπεξαίρεσης είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους. Αν η συνολική αξία υπερβαίνει το ποσό των εκατό είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. 2. Αν πρόκειται για αντικείμενο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας, ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν το συνολικό αντικείμενο της πράξης του προηγούμενου εδαφίου υπερβαίνει σε ποσό τα εκατό είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, τούτο συνιστά επιβαρυντική περίπτωση». Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις του άρθρου 375 παρ. 1 και 2 του νέου ΠΚ, «1. Όποιος ιδιοποιείται παράνομα ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα που περιήλθε στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή και αν το αντικείμενο είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν πρόκειται για αντικείμενο που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας, ο υπαίτιος τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή. 2. Αν η αξία του αντικείμενου στην παράγραφο 1 υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή». Από τη σύγκριση των διατάξεων αυτών, οι οποίες δεν διαφοροποιούνται ως προς τα στοιχεία της αντικειμενικής και της υποκειμενικής υπόστασης του οικείου βασικού εγκλήματος, προκύπτει ότι ευμενέστερες διατάξεις που οδηγούν στην επεικέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου είναι εκείνες του νέου ΠΚ, αφού με αυτές

καταργήθηκε η κακουργηματική μορφή της υπεξαίρεσης αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα κλπ και καθιερώθηκε μία μόνο μορφή κακουργηματικού χαρακτήρα της υπεξαίρεσης, που στηρίζεται σε ποσοτικό κριτήριο, δηλαδή στην άνω των 120.000 ευρώ αξία του αντικειμένου. Έτσι, η υπεξαίρεση αντικειμένου, η αξία του οποίου δεν υπερβαίνει το ποσό των 120.000 ευρώ, τιμωρείται πλέον σε βαθμό πλημμελήματος. Συνεπώς, με τον ισχύοντα νέο ΠΚ, η υπεξαίρεση αντικειμένου ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, κατώτερης όμως των 120.000 ευρώ, το οποίο έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας, χαρακτηρίζεται πλέον ως πλημμέλημα, για το οποίο απειλείται η ποινή της φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή, ενώ κακουργηματικό χαρακτήρα έχει η συγκεκριμένη αξιόποινη πράξη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του ίδιου ως άνω άρθρου, αν η αξία του αντικειμένου αυτής υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ, οπότε ο υπαίτιος τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή **(ΑΠ 21/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Φοροδιαφυγή υπό την μορφή της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων: αν πρόκειται για πραγματική συναλλαγή, έστω και με πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναφέρονται στο φορολογικό στοιχείο, η πράξη πλέον, μετά τον Ν 4174/2013, είναι ανέγκλητη.

Ο Ν 4174/2013 προβλέπει πλέον ότι δεν στοιχειοθετείται το αδίκημα της αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων από τον λήπτη, τα οποία εκδίδονται από πρόσωπο διαφορετικό, αν το φορολογικό στοιχείο αφορά πραγματική συναλλαγή. Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 19 παρ. 1 και 4 του προηγούμενου Ν 2523/1997 προέβλεπε πως στοιχειοθετείται το έγκλημα αυτό, εφόσον η συναλλαγή είχε πραγματοποιηθεί από πρόσωπα διαφορετικά από εκείνα που αναγράφονται στο φορολογικό στοιχείο, ακόμα κι αν η συναλλαγή ήταν πραγματική. Προδήλως ευμενέστερος επομένως είναι ο νεότερος Ν 4174/2013 **(ΑΠ 244/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Ψευδής αναφορά στην αρχή: ανέγκλητη η πράξη υπό τον νέο ΠΚ

Κατά το άρθρο 225 παρ. 2 εδ. α του παλαιού Π.Κ, "Με Φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος, σε κάθε άλλη περίπτωση, όταν εξετάζεται από κάποια αρχή ή από εξουσιοδοτημένο όργανο της ή όταν αναφέρεται σε αυτήν, εκθέτει εν γνώσει του ψέματα ή αρνείται ή αποκρύπτει την αλήθεια». Μετά την ισχύ του νέου Ποινικού Κώδικα, το άρθρο 225 του παλαιού ΠΚ αναμορφώθηκε το άρθρο 224 του ΠΚ, το οποίο περιλαμβάνει πλέον όλες τις περιπτώσεις του παλαιού καταργηθέντος 225 ΠΚ, πλην του αδικήματος της ψευδούς αναφοράς στην αρχή (που προβλεπόταν στην ανωτέρω παρ. 2 του παλαιού ΠΚ), το οποίο κατέστη πλέον πράξη ανέγκλητη. Ειδικότερα στο άρθρο 224 τυποποιείται το έγκλημα της ψευδούς κατάθεσης, στο οποίο έχουν ενωθεί οι διατάξεις

των άρθρων 224 και 225 του ισχύοντος Π.Κ. για την ψευδορκία και την ψευδή ανωμοτί κατάθεση. Η διάκριση των δύο περιπτώσεων (ένορκη ή ανωμοτί κατάθεση) δεν είναι πλέον χρήσιμη και οι ποινές έχουν εξομοιωθεί, αφού γίνεται γενικώς δεκτό, ότι ο όρκος δεν επηρεάζει πλέον την "ετοιμότητα" ψευδών καταθέσεων (βλ. την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου του νέου ΠΚ σελ. 47). Το άρθρο 225 έχει ενσωματωθεί στο άρθρο 224 και για το λόγο αυτό καταργείται», αφού, κατά το άρθρο 224 του νέου ΠΚ τιμωρείται μόνο όποιος "εξετάζεται ως διάδικος ή μάρτυρας σε δικαστήριο ή ενώπιον αρχής αρμόδιας να ενεργεί εξέταση για την κρινόμενη υπόθεση" και "εν γνώσει του καταθέτει ψευδή στοιχεία σχετικά με την υπόθεση αυτή ή αρνείται ή αποκρύπτει την αλήθεια». Συνεπώς δε νοείται τέλεση του αδικήματος, αν δεν πρόκειται για εξέταση από δικαστήριο ή άλλη αρχή αρμόδια να ενεργεί εξέταση **(ΑΠ 317/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Ψευδής βεβαίωση άρθρο 220 παρ.1 : ευμενέστερη η νέα διάταξη 220 παρ.1

Κατά τη διάταξη του άρθρου 220 παρ.1 του παλαιού ΠΚ «Όποιος πετυχαίνει με εξαπάτηση να βεβαιωθεί σε δημόσιο έγγραφο αναληθώς περιστατικό που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, καθώς και όποιος χρησιμοποιεί τέτοια ψευδή βεβαίωση για να εξαπατήσει άλλον σχετικά με το περιστατικό αυτό, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι δύο ετών, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα κατά τις διατάξεις για την ηθική αυτουργία». Κατά την αντίστοιχη διάταξη του νέου ΠΚ «Όποιος πετυχαίνει με εξαπάτηση να βεβαιωθεί σε δημόσιο έγγραφο αναληθώς περιστατικό που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, καθώς και όποιος χρησιμοποιεί τέτοια ψευδή βεβαίωση για να εξαπατήσει άλλον σχετικά με το περιστατικό αυτό, τιμωρείται με φυλάκιση έως δύο έτη ή χρηματική ποινή, αν δεν τιμωρείται βαρύτερα κατά τις διατάξεις για την ηθική αυτουργία». Από τη σύγκριση των διατάξεων αυτών, που ως προς τα στοιχεία της υποκειμενικής και αντικειμενικής υπόστασης των αντίστοιχων αξιολογικών πράξεων δεν διαφοροποιούνται, προκύπτει ότι ευμενέστερες διατάξεις ειδικώς και μόνο ως προς τις προβλεπόμενες ποινές φυλάκισης, που οδηγούν στην ευμενέστερη μεταχείριση του κατηγορούμενου, είναι αυτές του ισχύοντος νέου ΠΚ. Ο νεώτερος νόμος είναι ευμενέστερος, ενόψει του ότι ναι μεν το ανώτατο προβλεπόμενο όριο και με τις δύο διατάξεις είναι η ποινή φυλάκισης των δύο ετών, πλην όμως, με την νεώτερη διάταξη αφενός μεν δεν προβλέπεται το κατώτατο όριο των τριών μηνών που προβλέπεται στην παλαιότερη διάταξη, δηλαδή υπάρχει μικρότερο κατώτατο όριο και δη αυτό της φυλάκισης των 10 ημερών, ενώ και στην περίπτωση αυτή προστίθεται διαζευκτικά και η χρηματική ποινή, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, είναι ηπιότερη της ποινής φυλάκισης **(ΑΠ 187/2020 και ΑΠ 605/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**

Ψευδής κατάθεση άρθρο 225 του πΠΚ και ήδη άρθρο 224 του νΠΚ: ευμενέστερη η νέα διάταξη

Κατά το άρθρο 224 του νέου Ποινικού Κώδικα, στο οποίο τυποποιείται το έγκλημα της ψευδούς κατάθεσης και στο οποίο έχουν ενωθεί οι διατάξεις των άρθρων 224 και 225 του προϊσχύσαντος Π.Κ. για την ψευδορκία και

την ψευδή ανώμοτη κατάθεση, προβλέπεται ποινή (για την ψευδή κατάθεση) φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών έως τρία έτη και χρηματική ποινή, ενώ με τον προηγούμενο Ποινικό Κώδικα για το έγκλημα της ψευδορκίας προβλεπόταν ποινή φυλακίσεως τουλάχιστον ενός έτους. Επομένως, ο νεότερος νόμος, εφόσον μειώνει το ανώτατο αλλά και το κατώτατο όριο της στερητικής της ελευθερίας ποινής φυλάκισης, είναι επιεικέστερος του παλαιού ΠΚ, για την πράξη της ήδη ψευδούς κατάθεσης **(ΑΠ 862/2020, ΑΠ 496/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Ψευδής καταμήνυση άρθρο 229: ευμενέστερη η διάταξη του παλαιού ΠΚ

Κατά τη διάταξη του άρθρου 229 παρ. 1 του παλαιού ΠΚ, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους τιμωρείται όποιος εν γνώσει καταμηνύει άλλον ψευδώς ή αναφέρει γι' αυτόν ενώπιον της αρχής ότι τέλεσε αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση με σκοπό να προκαλέσει την καταδίωξη του γι' αυτήν. Η διάταξη αυτή είναι ευμενέστερη από την αντίστοιχη του νέου ΠΚ, που ορίζει ότι «Όποιος εν γνώσει καταμηνύει άλλον ψευδώς ή αναφέρει γι' αυτόν ενώπιον της αρχής ότι τέλεσε αξιόποινη πράξη ή πειθαρχική παράβαση, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή», καθότι το μεν θέτει πρόσθετο όρο για την τιμωρία του δράστη, δηλαδή τον σκοπό πρόκλησης της καταδίωξης (που απαλείφεται από τη νέα διάταξη), το δε προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους, έναντι της προβλεπόμενης ποινής φυλάκισης τουλάχιστον δύο ετών και χρηματικής ποινής με την αντίστοιχη διάταξη του νέου ΠΚ **(ΑΠ 862/2020, ΑΠ 496/2020, ΑΠ 468/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)**.

Ελαφρυντικές περιστάσεις του άρθρου 84 παρ.2 περ. α και ε: ευμενέστερες οι νεότερες διατάξεις, η τελευταία όταν αφορά κρατούμενο κατηγορούμενο

Ως ελαφρυντικές περιστάσεις θεωρούνται, κατά τη διάταξη του άρθρου 84§2 του νέου ΠΚ, μεταξύ άλλων και η υπό στοιχείο α' του ως άνω άρθρου, που συνίσταται στο "ότι ο υπαίτιος έζησε σύννομα ως τον χρόνο που έγινε το έγκλημα, περίσταση που δεν αποκλείεται από μόνη την προηγούμενη καταδίκη του για ελαφρό πλημμέλημα". Η ισχύουσα από 1-7-2019 νέα ρύθμιση είναι προφανώς επιεικέστερη της προϊσχύσασας του παλαιού ΠΚ, αφού πλέον κριτήριο για τη συνδρομή της ελαφρυντικής αυτής περίπτωσης είναι η σύννομη ζωή του υπαιτίου, που υπάρχει όταν αυτός δεν έχει διαπράξει αξιόποινη πράξη, παραβιάζοντας επιτακτικούς ή απαγορευτικούς κανόνες δικαίου, το λευκό δε ποινικό μητρώο δεν είναι το μόνο αποδεικτικό στοιχείο για την αναγνώριση της ελαφρυντικής αυτής περίπτωσης, καθώς ο δικαστής μπορεί να συναξιολογήσει και άλλα περιστατικά που συνθέτουν τη σύννομη ζωή, κρίνοντας μέσα στα πλαίσια των διατάξεων των άρθρων 177 και 178 ΚΠΔ, με τις οποίες διασαφηνίζεται η υποχρέωση του Δικαστηρίου να εξετάζει και μάλιστα αυτεπαγγέλτως, χωρίς δέσμευση από νομικούς κανόνες κάθε στοιχείο που αφορά την προσωπικότητα του κατηγορούμενου και επηρεάζει την επιμέτρηση της ποινής (ΑΠ 418/2021, ΑΠ 32/2021, ΑΠ 20/2020, ΑΠ 1466/2019 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Εξάλλου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 84 παρ.2 περ. ε' του νέου Ποινικού Κώδικα, ως ελαφρυντική περίπτωση θεωρείται

και το ότι ο υπαίτιος "συμπεριφέρθηκε καλά για σχετικά μεγάλο διάστημα μετά την πράξη του, ακόμα και κατά την κράτησή του". Η διάταξη αυτή είναι ευμενέστερη από την αντίστοιχη του προηγούμενου ΠΚ, με την οποία δεν προβλεπόταν η ελαφρυντική αυτή περίπτωση της καλής συμπεριφοράς και για τον κρατούμενο. Η θέσπιση της νέας διάταξης επιβλήθηκε από τον ειδικοπροληπτικό σκοπό της ποινής κατά της ελευθερίας, αφού η καλή διαγωγή του κρατουμένου αποτελεί θετική ένδειξη για την κοινωνική επανένταξή του και η επιεικέστερη μεταχείρισή του προωθεί το σκοπό αυτό. Η σκέψη ότι ο κρατούμενος δεν είχε αντικειμενικά τις ευκαιρίες ή τα κίνητρα που παρέχει η ελεύθερη διαβίωση να συμπεριφερθεί διαφορετικά, παραβλέπει το γεγονός ότι οι συνθήκες διαβίωσης μέσα στη φυλακή είναι πολύ πιο δύσκολες από ό,τι έξω από αυτήν (ΑΠ 755/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α.β.

Με το άρθρο 25 παρ. 1 του Ν 1882/1990 θεσπίσθηκε για πρώτη φορά η ποινική ευθύνη από τη μη καταβολή προς το Δημόσιο χρεών, που είναι βεβαιωμένα στις δημόσιες υπηρεσίες και ειδικότερα από την παραβίαση της προθεσμίας καταβολής τους, κατά τις ισχύουσες εκάστοτε διατάξεις, ανάλογα με το αν αυτά είναι καταβλητέα εφάπαξ ή με δόσεις, έτσι ώστε η ποινική μεταχείριση να διαφοροποιείται ως προς το χρονικό σημείο έναρξης της ποινικής ευθύνης του υπαιτίου, αλλά και ως προς το ύψος του ποσού του χρέους. Το άνω άρθρο αντικαταστάθηκε από το άρθρο 23 του Ν 2523/1997, με το οποίο, αφενός μεν ποινικοποιήθηκε η μη καταβολή χρεών και προς τρίτους (πλην ιδιωτών), που εισπράττονται από τις δημόσιες υπηρεσίες ή τα τελωνεία, αφετέρου δε αυξήθηκε το ύψος του οφειλόμενου ποσού που καθιστά αξιόποινη την πράξη της μη καταβολής. Στη συνέχεια, η παρ. 1 του άρθρου 25 συμπληρώθηκε με το άρθρο 34 του Ν. 3016/2002 (ΦΕΚ Α` 110/17-5-2002) και ακολούθως το ίδιο άρθρο αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 34 του Ν. 3220/2004 (ΦΕΚ Α` 15/28-1-2004). Μετά την τελευταία αντικατάσταση, το ποινικό αδίκημα της μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και λοιπών βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων εσόδων στις ΔΟΥ και στα τελωνεία, κατά τον, ως κατωτέρω, χρόνο καταβολής των επίδικων χρεών: 1) αντιμετωπίσθηκε ενιαία ως προς το χρόνο είσπραξής τους, ορισθέντος ότι χρόνος είσπραξης είναι ο χρόνος της συμπλήρωσης τεσσάρων μηνών από τότε που έπρεπε να καταβληθεί το χρέος, ανεξάρτητα από τον τρόπο καταβολής των χρεών, εφάπαξ ή σε δόσεις, 2) στο κατώτερο ληξιπρόθεσμο ποσό οφειλής, για την οποία ζητείται η ποινική δίωξη, υπολογίζονται μαζί με τη βασική οφειλή και οι λοιπές επιβαρύνσεις από τόκους και προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, 3) οι ποινές καθορίστηκαν βάσει του κατώτερου ποσού συνολικής κατά οφειλέτη ληξιπρόθεσμης οφειλής, ανεξάρτητα από το είδος του χρέους και 4) αυξήθηκαν τα όρια του χρέους για τη μη καταβολή, για τα οποία ζητείται η ποινική δίωξη του οφειλέτη, ορισθέντος έτσι ότι: "1. Η καθυστέρηση καταβολής των βεβαιωμένων στις δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) και στα τελωνεία χρεών προς το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τις επιχειρήσεις και τους

οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων μηνών, διώκεται ύστερα από αίτηση του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. ή του Τελωνείου προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών της έδρας τους και τιμωρείται με ποινή φυλάκισης: α) τεσσάρων τουλάχιστον μηνών, εφόσον το συνολικό χρέος από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών, ο οποίος συνοδεύει υποχρεωτικά την ως άνω αίτηση, υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, β) έξι τουλάχιστον μηνών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ, γ) ενός τουλάχιστον έτους, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ. Η πράξη μπορεί να κριθεί αιτιώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό". Επακολούθησε ο Ν. 3943/2011, με το άρθρο 3 του οποίου αντικαταστάθηκε η παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990 και ορίστηκε ότι: "1. Όποιος δεν καταβάλλει τα βεβαιωμένα στις δημόσιες οικονομικές υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.) και τα τελωνεία χρέη προς το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων μηνών, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης: α) έως ένα έτος, εφόσον το συνολικό χρέος από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών, που αναφέρεται στην παράγραφο 5, υπερβαίνει το ποσό των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, β) έξι τουλάχιστον μηνών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, γ) ενός τουλάχιστον έτους, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ, δ) τριών τουλάχιστον ετών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ".

Ακολούθως, εκδόθηκε ο Ν. 4321/21-3-2015 "Ρυθμίσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας", με το άρθρο 20 του οποίου η παράγραφος 1 του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990 αντικαταστάθηκε ως εξής: "**1. Όποιος δεν καταβάλλει τα βεβαιωμένα στη Φορολογική Διοίκηση χρέη προς το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τεσσάρων (4) μηνών τιμωρείται με ποινή φυλάκισης: α) Ενός (1) τουλάχιστον έτους, εφόσον το συνολικό χρέος από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων μέχρι την ημερομηνία σύνταξης του πίνακα χρεών, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ. β) Τριών (3) τουλάχιστον ετών, εφόσον το συνολικό χρέος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω περίπτωση α`, υπερβαίνει το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ.** Η ποινική δίωξη ασκείται ύστερα από αίτηση του Προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. ή των Ελεγκτικών Κέντρων ή του Τελωνείου προς τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών της έδρας

τους, που συνοδεύεται υποχρεωτικά από πίνακα χρεών, συμπεριλαμβανομένων των κάθε είδους τόκων ή προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων. Η πράξη μπορεί να κριθεί ατιμώρητη, εάν το ποσό που οφείλεται εξοφληθεί μέχρι την εκδίκαση της υπόθεσης σε οποιονδήποτε βαθμό". Τέλος, **με το άρθρο 8 του Ν. 4337/17-10-2015** προστέθηκε νέο Κεφάλαιο (δωδέκατο) στο Ν. 4174/2013, με το άρθρο 71 παρ. 2 του οποίου ορίστηκε ότι "τα ποσά των πενήντα χιλιάδων (50.000) ευρώ και των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ, των περιπτώσεων α` και β`, αντίστοιχα, της παραγράφου 1 του άρθρου 25 του νόμου 1882/1990 ("Ποινικό αδίκημα μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο και τρίτους"), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, **αντικαθίστανται από τα ποσά των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ και διακοσίων χιλιάδων (200.000) ευρώ, αντίστοιχα**". Παγίως έχει νομολογηθεί ότι μετά την υποβολή στον εισαγγελέα της σχετικής αίτησης του προϊσταμένου της Δ.Ο.Υ. κ.λ.π., που συνοδεύεται από τον πίνακα βεβαιωμένων χρεών, ασκείται ξεχωριστή ποινική δίωξη που περιλαμβάνει, ως μία ενιαία πράξη, τη μη καταβολή του αναφερόμενου στον πίνακα συνολικού χρέους, το οποίο μπορεί να προέρχεται από οποιαδήποτε αιτία, χωρίς να έχει πλέον οποιαδήποτε έννομη σημασία το ύψος και η αιτία προέλευσης καθενός από τα μερικότερα χρέη. Δεν πρόκειται για κατ` εξακολούθηση έγκλημα, δηλαδή για περισσότερες, προσβάλλουσες διαφορετικές μονάδες του ίδιου έννομου αγαθού, απέχουσες χρονικά και συνεχόμενες μεταξύ τους λόγω της ενότητας δόλου του δράστη και αντιστοιχούσες σε ισάριθμα βεβαιωμένα και μη εξοφλημένα χρέη του πίνακα, ομοειδείς πράξεις, αλλά για μία και μόνη, τελούμενη με τη συμπλήρωση τετραμήνου από το χρόνο κατά τον οποίο το χρέος έπρεπε να καταβληθεί, αξιόποινη πράξη, στην οποία τυποποιείται η καθυστέρηση καταβολής του αθροίσματος των περιεχόμενων στον πίνακα βεβαιωμένων χρεών. Πρόκειται, δηλαδή, για ιδιότυπο αθροιστικό έγκλημα, του οποίου η αντικειμενική υπόσταση συναπαρτίζεται από τα οριζόμενα στο νόμο στοιχεία και από δημόσια χρέη του υπαιτίου, που συναθροίζονται και ενιαιοποιούνται για τη νομοτυπική του συγκρότηση, χωρίς να περιέχει στοιχεία εξακολουθητικής, κατ` επάγγελμα ή κατά συνήθεια, τέλεσης, που χαρακτηρίζουν το αθροιστικό έγκλημα. Από όσα προαναφέρθηκαν παρέπεται: 1) Ότι, αφού πρόκειται για έγκλημα που τελείται εφάπαξ και όχι εξακολουθητικά, κατά λογική και νομική αναγκαιότητα, ως χρόνος τέλεσης αυτού νοείται η συμπλήρωση τετραμήνου από το χρόνο ταμειακής βεβαίωσης (από και με την οποία η σχετική αστική αξίωση γίνεται ληξιπρόθεσμη) του μερικότερου χρέους με τη χρονικά εγγύτερη ταμειακή βεβαίωση προς τη σύνταξη του συνοδεύοντος την αίτηση για άσκηση της ποινικής δίωξης οικείου πίνακα χρεών. Ο χρόνος αυτός καλύπτει και τους αντίστοιχους χρόνους των υπόλοιπων, εχόντων προγενέστερες ταμειακές βεβαιώσεις, χρεών, τα οποία, κατά την έννοια του νόμου, συσσωματώνονται σε ένα και μόνο αθροιστικό χρέος και από τον χρόνο αυτόν αρχίζει η παραγραφή του όλου αδικήματος (ειδικώς για την παραγραφή **βλ. ΑΠ 465/2020 και ΑΠ 397/2019 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ** – για παράδειγμα αν η εγγύτερη προς τον χρόνο σύνταξης του πίνακα ταμειακή βεβαίωση του μερικότερου χρέους έχει λάβει χώρα στις 31-1-2015, ο χρόνος τέλεσης της πράξης (παρέλευση τετραμήνου) είναι η 31-5-2015, από τον οποίο αρχίζει η παραγραφή του

όλου αδικήματος και επομένως και των υπόλοιπων, εκόντων προγενέστερες ταμειακές βεβαιώσεις, χρεών).

2) Ότι τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του σχετικού εγκλήματος είναι: α) η μη καταβολή των βεβαιωμένων στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. ή στα τελωνεία χρεών προς το Δημόσιο και τα λοιπά αναφερόμενα πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα από οποιαδήποτε αιτία, β) η παρέλευση τετραμήνου από το χρόνο, κατά τον οποίο έπρεπε το χρέος να καταβληθεί και γ) το συνολικό άθροισμα των μερικότερων χρεών, με κάθε είδους τόκους και προσαυξήσεις, κατά το χρόνο σύνταξης του οικείου πίνακα χρεών να υπερβαίνει το οριζόμενο από το νόμο χρηματικό ποσό με τις διακρίσεις και κλιμακώσεις που προαναφέρθηκαν, ενώ για την πλήρωση της υποκειμενικής υπόστασης του εν λόγω εγκλήματος απαιτείται δόλος (πρόθεση) με την έννοια του άρθρου 27 παρ. 1 του ΠΚ, ο οποίος (δόλος) πρέπει να καλύπτει όλα τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εγκλήματος, αφού δεν καθορίζεται στην οικεία διάταξη άλλη μορφή υπαιτιότητας (άμεσος ή υπερχειλής δόλος). **Ουσιώδης μεταβολή στην αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος επήλθε, όμως, με το άρθρο 469 του νέου Ποινικού Κώδικα (που ισχύει, όπως προαναφέρθηκε, από την 1-7-2019), με το οποίο ορίζεται ότι** "Μετά το εδάφιο β' της παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 1882/1990 προστίθεται εδάφιο γ' ως εξής: "Στην αίτηση και στον πίνακα χρεών που υποβάλλονται σύμφωνα με το προηγούμενο εδάφιο δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου, τα χρέη που προέρχονται από τη μη εκτέλεση χρηματικών ποινών που επιβλήθηκαν από ποινικό δικαστήριο και οι σχετικές με αυτά προσαυξήσεις, τόκοι και λοιπές επιβαρύνσεις, καθώς και τα χρέη από τα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας μαζί με τις σχετικές με αυτά προσαυξήσεις, τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις". Με τη διάταξη αυτή του νέου Ποινικού Κώδικα ρυθμίζεται, με τον αναφερόμενο σ' αυτή τρόπο, το προβλεπόμενο από το άρθρο 25 του Ν. 1882/1990 ποινικό αδίκημα της μη καταβολής βεβαιωμένων στη φορολογική διοίκηση χρεών προς το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, καθώς και τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αφού ρητά ορίζεται ότι στις (νέες) αιτήσεις και στον πίνακα χρεών που υποβάλλονται προς τον εισαγγελέα πρωτοδικών, κατά το άρθρο αυτό, **δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται για τον προσδιορισμό της ποινικής ευθύνης του προσώπου οι οφειλές που αφορούν:** α) χρέη που προέρχονται από τη μη εκτέλεση (αμιγώς) χρηματικών ποινών που επιβλήθηκαν από ποινικό δικαστήριο και οι σχετικές με αυτές προσαυξήσεις, τόκοι και λοιπές επιβαρύνσεις και τούτο, διότι, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της μεταβατικής αυτής διάταξης, η μη καταβολή της επιβληθείσας χρηματικής ποινής καταργείται πλέον ως αυτοτελές αδίκημα του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990, καθώς δυνάμει της διάταξης της παραγράφου 6 του άρθρου 80 του νέου Ποινικού Κώδικα, το δικαστήριο μαζί με τη χρηματική ποινή ορίζει ποινή στερητική της ελευθερίας, η οποία πρέπει να εκτιθεί από τον καταδικασθέντα, αν δεν καταβληθεί η χρηματική ποινή και β) χρέη που προέρχονται από τα φορολογικά αδικήματα, που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Ν. 4174/2013 (ΚΦΔ), μαζί με τις σχετικές με αυτά

προσαυξήσεις, τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις και τούτο, διότι, σύμφωνα με την ίδια ως άνω αιτιολογική έκθεση, θεραπεύεται το άτοπο της διπλής αξιολόγησης των αξιόποινων φορολογικών παραβάσεων, δηλαδή τόσο κατά τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990, όσο και κατά τις διατάξεις του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013, όπως ισχύουν σε συνδυασμό με εκείνες του άρθρου 8 του Ν. 4337/2015. Ως εκ τούτου, τα ποσά που αποτελούν το προϊόν που αποκομίστηκε ή επιδιώχθηκε με τις εν λόγω φορολογικές παραβάσεις αποκλείονται πλέον, **ανεξάρτητα από το ύψος τους**, από την αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος του άρθρου 25 του Ν. 1882/1990, δεδομένου ότι η μη καταβολή αυτών τυποποιείται ήδη ποινικά από το άρθρο 66 του ΚΦΔ. Τέτοια αποκλειόμενα χρηματικά ποσά - χρέη, τα οποία εμπίπτουν στα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, είναι, μεταξύ των άλλων, τα προερχόμενα από την αποφυγή πληρωμής φόρου εισοδήματος (που προβλεπόταν από το άρθρο 17 παρ. 1 του Ν. 2523/1997), ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΕΤΗΔΕ, ΕΝΦΙΑ) ή ειδικού φόρου ακινήτων (ΕΦΑ), από την απόκρυψη από τα όργανα της φορολογικής διοίκησης φορολογητέων εισοδημάτων από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακών στοιχείων, ιδίως με την παράλειψη υποβολής δήλωσης ή την υποβολή ανακριβούς δήλωσης ή με την καταχώριση στα λογιστικά αρχεία εικονικών (ολικά ή μερικά) δαπανών ή με την επίκληση στη φορολογική δήλωση τέτοιων δαπανών, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη, από τη μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση, συμψηφισμό ή έκπτωση του φόρου προστιθέμενης αξίας (που προβλεπόταν από το άρθρο 18 παρ. 1 του Ν. 2523/1997), του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου ασφαλιστών και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, από τη μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση, συμψηφισμό ή έκπτωση ή λήψη επιστροφής με παραπλάνηση της φορολογικής διοίκησης με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων, καθώς και τη διακράτηση τέτοιων φόρων, τελών ή εισφορών, από τη μη απόδοση ή ανακριβή απόδοση στο Δημόσιο του φόρου πλοίων, από την έκδοση και αποδοχή πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων (που προβλεπόταν από το άρθρο 19 παρ. 1 του Ν. 2523/1997), από τη μη έκδοση ή έκδοση ανακριβώς των προβλεπόμενων από το ΠΔ 186/1992 (Κ.Β.Σ.) στοιχείων κατά την πώληση ή διακίνηση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών κ.λ.π. (που προβλεπόταν από το άρθρο 19 παρ. 5 του Ν. 2523/1997), μαζί με τις σχετικές με αυτά προσαυξήσεις, τόκους και λοιπές επιβαρύνσεις, όπως είναι τα πρόστιμα. Επίσης, η επιβληθείσα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του Ν. 3986/2011 ετήσια επί του εισοδήματος φορολογική επιβάρυνση, το αποκαλούμενο τέλος επιτηδεύματος, που ορίζεται σε πάγιο, κατά κατηγορία υποχρέων, ποσό, στους επιτηδευματίες και στους ασκούντες ελεύθερο επάγγελμα, που τηρούν βιβλία Β` και Γ` κατηγορίας του Κ.Β.Σ., **θεσπίστηκε ως φόρος επί του εισοδήματος (ΣτΕ 89/2019)**. Έτσι, η αποφυγή πληρωμής του τέλους επιτηδεύματος, που αποτελεί φόρο επί του εισοδήματος, τυποποιείται, επίσης, στα εγκλήματα φοροδιαφυγής του άρθρου 66 του Κ.Φ.Δ, οπότε δεν συμπεριλαμβάνεται και δεν υπολογίζεται για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών. **Ακόμη,**

με την ΑΠ 389/2020 (σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ) έχει κριθεί ότι δεν συμπεριλαμβάνεται και δεν υπολογίζεται ούτε ο Φόρος Πολυτελούς Διαβίωσης ούτε ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας. Συνεπώς, εφόσον η προπαρατεθείσα διάταξη του άρθρου 469 του νέου Ποινικού Κώδικα, στην οποία αναφέρεται ότι στην αίτηση και στον συνοδεύοντα αυτή πίνακα χρεών, που υποβάλλονται από τα προαναφερθέντα πρόσωπα προς άσκηση ποινικής δίωξης (άρθρο 25 παρ. 1 εδ. β` του Ν. 1882/1990), δεν συμπεριλαμβάνονται και δεν υπολογίζονται για τον προσδιορισμό της ευθύνης του προσώπου τα παραπάνω χρέη με τις προσαυξήσεις τους κ.λ.π. από τα τυποποιούμενα στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας αδικήματα, είναι ευμενέστερη κατά το άρθρο 2 του νέου ΠΚ, η πράξη της μη καταβολής των χρεών αυτών, ανεξάρτητα από το ύψος τους, έχει καταστεί ανέγκλητη και συνεπώς εφαρμόζεται σε κάθε τέτοια περίπτωση σε κάθε στάδιο της διαδικασίας, ακόμη και στη δίκη ενώπιον του Αρείου Πάγου (ΑΠ 250/2021 και ΑΠ 120/2021 αδημοσίευτες, ΑΠ 257/2020, ΑΠ 343/2020, ΑΠ 389/2020, ΑΠ 399/2020, ΑΠ 489/2020, ΑΠ 512/2020, ΑΠ 655/2020, ΑΠ 656/2020, ΑΠ 724/2020, ΑΠ 782/2020, ΑΠ 794/2020, ΑΠ 798/2020, ΑΠ 818/2020, ΑΠ 1245/2020 σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ). Αντίθετα, όπως προκύπτει από τις ακόλουθες, αντίστοιχα αναφερόμενες αποφάσεις του Αρείου Πάγου (όλες δημοσιευμένες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ), δεν αφαιρούνται αλλά συνυπολογίζονται για το αξιόποιο του συγκεκριμένου αδικήματος τα ακόλουθα χρέη, αφού δεν προέρχονται από φορολογικά αδικήματα του άρθρου 66 του Ν. 4174/2013:

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	ΑΠ 656/2020
ΕΞΟΔΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ	ΑΠ 257/2020, ΑΠ 465/2020, ΑΠ 489/2020, ΑΠ 680/2020, ΑΠ 829/2020
ΕΚΧΩΡΗΣΗ ΜΙΣΘΩΜΑΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ (ή εκχώρηση άλλων απαιτήσεων)	ΑΠ 1011/2020
ΕΞΟΔΑ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΤΑΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ	ΑΠ 828/2020, ΑΠ 829/2020
ΠΡΟΣΤΙΜΟ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΚΥΡΩΣΕΩΝ	ΑΠ 898/2020
ΠΡΟΣΤΙΜΟ ΛΙΜΕΝΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ (σημειώνεται ότι συνυπολογίζεται κάθε πρόστιμο μη επιβαλλόμενο επί αδικημάτων φοροδιαφυγής ή μη αποτελούν πρόστιμο του ΚΒΣ, όπως π.χ. τα πρόστιμα που επιβάλλονται από την πολεοδομική αρχή)	ΑΠ 1011/2020
ΦΟΡΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	ΑΠ 257/2020
ΤΕΛΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ	ΑΠ 702/2020
ΤΕΛΗ ΧΑΡΤΟΣΗΜΟΥ	

<p>ΠΟΛΛΑΠΛΑ ΤΕΛΗ του Τελωνειακού Κώδικα του Ν 2960/2001 (σημειώνεται ότι η άσκηση προσφυγής και η τυχόν υποβολή αίτησης αναστολής δεν αναστέλλουν την είσπραξη του 30% των τελών αυτών. Και τούτο διότι το άρθρο 150 παρ. 4 του Ν. 2960/2001 (Τελωνειακός Κώδικας) ορίζει ότι "Όλες οι πράξεις επιβολής πολλαπλού τέλους προσβάλλονται ενώπιον των αρμόδιων Διοικητικών Δικαστηρίων σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Η εμπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής και η τυχόν υποβολή αίτησης αναστολής δεν αναστέλλουν την είσπραξη του τριάντα τοις εκατό (30%) των προστίμων και πολλαπλών τελών, που επιβλήθηκαν από την Τελωνειακή Αρχή. Μετά την έκδοση απόφασης από το Διοικητικό Πρωτοδικείο το ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) που εισπράχθηκε, συμψηφίζεται ή επιστρέφεται, ολικά ή μερικά, ανάλογα με την περίπτωση".</p>	<p>ΑΠ 705/2020</p>
---	--------------------

Τέλος, **και ο και ο φόρος υπεραξίας αυτοκινήτου**, όπως αυτός προβλέπεται και υπολογίζεται κατά το άρθρο 7 του Ν 1160/1981, πρέπει να θεωρηθεί ότι αφαιρείται και δεν υπολογίζεται για τη συγκρότηση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος της μη καταβολής χρεών, διότι κατά την ΣτΕ 778-79/1991 η υπεραξία αυτή θεωρείται εισόδημα. Αναφέρεται ειδικότερα στην απόφαση ότι θεωρείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και η πραγματοποιηθείσα αυτόματη υπερτίμηση του παγίου κεφαλαίου που χρησιμοποιείται στην επιχείρηση, όπως επί μεταβιβάσεως από την επιχείρηση αυτοκινήτων δημοσίας ή ιδιωτικής χρήσεως.

Επ' αφορμή της επίμαχης διάταξης του άρθρου 464 του νέου ΠΚ και ειδικότερα από την φράση «από τα αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας» εκφράσθηκε και η άποψη ότι αφαιρούνται και δεν συνυπολογίζονται για το αδίκημα της μη καταβολής χρεών, μόνο τα χρέη που προέρχονται από τις παραπάνω **φορολογικές παραβάσεις όταν αυτές στοιχειοθετούν ποινικά αδικήματα και δη όταν το χρέος υπερβαίνει το ποσό που απαιτείται για να είναι αξιόποινη πράξη φοροδιαφυγής. Υποστηρίζει ειδικότερα η άποψη αυτή ότι, επειδή** σύμφωνα με το άρθρο 66 § 3 και 4 του ν. 4337/2015 (Κ.Φ.Δ.), το αξιόποινο των εγκλημάτων φοροδιαφυγής εξαρτάται από το ύψος του φόρου (αφού θα πρέπει ο φόρος που αναλογεί **στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία** που έχουν αποκρυβεί να υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ ανά είδος φόρου, ή το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς ή επεστράφη ή συμψηφίσθηκε ή εξέπεσε ή διακρατείται να υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος : αα) τις πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ, εφόσον αφορά φόρο προστιθέμενης αξίας ή ββ) τις εκατό χιλιάδες

(100.000) ευρώ ανά είδος φόρου, τέλους ή εισφοράς σε κάθε άλλη περίπτωση (παρ.3), οπότε τιμωρείται η πράξη με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών, ενώ όταν το ποσό του φόρου, τέλους ή εισφοράς της προηγούμενης παραγράφου υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, εφόσον αφορά φόρο προστιθέμενης αξίας ή τις εκατό πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ σε κάθε άλλη περίπτωση φόρου, τέλους ή εισφοράς επιβάλλεται κάθειρξη), η εφαρμογή του άρθρου 469 του νέου Π.Κ., ως προς τα μη υπολογιζόμενα χρέη, λαμβάνει χώρα μόνον όταν τα περιλαμβανόμενα στον πίνακα χρέη αποτελούν αυτοτελώς και φορολογικό αδίκημα τυποποιούμενο στο άρθρο 66 του ΚΦΔ, αυτό δε προϋποθέτει να υπερβαίνουν το οριζόμενο στο παραπάνω άρθρο ύψος για τη θεμελίωση του αξιοποίνου. Προς επίρρωση δε της θέσης της αυτής η εν λόγω άποψη χρησιμοποιεί ως επιχειρήματα ότι: α) η λύση είναι σύμφωνη τόσο με το γράμμα της διάταξης του άρθρου 469 του νέου ΠΚ, που μιλά για μη υπολογισμό των χρεών «από αδικήματα που τυποποιούνται στο άρθρο 66 του Κ.Φ.Δ.», όσο και, κυρίως, με τον σκοπό της παραπάνω διάταξης, όπως αυτός διατυπώνεται στην Αιτιολογική Έκθεση του Ν 4619/2019. Και τούτο επειδή η διάταξη αυτή θεσπίσθηκε προκειμένου να αποφευχθεί η έως την θέσπισή της υπάρχουσα διπλή ποινική τιμώρηση του φορολογικού ποινικού αδικήματος (π.χ. οφειλή ΦΠΑ ή φόρου εισοδήματος) και της μη καταβολής του ιδίου βεβαιωμένου χρέους έναντι του Δημοσίου, 2) η αντίθετη εκδοχή, ότι δηλαδή δεν υπολογίζονται χρέη από τα τυποποιούμενα στο άρθρο 66 του Κ.Φ.Δ. αδικήματα, ανεξαρτήτως ποσού, δηλαδή και όταν αυτά υπολείπονται του ποσού που θεμελιώνει το αξιοποίνου κατά το ως άνω άρθρο, δεν είναι σύμφωνη με τα παραπάνω, καθόσον αν γινόταν δεκτή μια τέτοια εκδοχή θα ακυρωνόταν η ratio του νόμου, η οποία είναι η αποφυγή διπλής αξιολόγησης αξιόποινων φορολογικών παραβάσεων για το αυτό χρέος, δηλαδή των φορολογικών ποινικών αδικημάτων του άρθρου 66 του ΚΦΔ και αυτού της μη καταβολής χρεών στο Δημόσιο, κατά το άρθρο 25§1 του Ν 1882/1990 και διπλής τιμωρίας του δράστη για τα ως άνω αδικήματα και όχι η πλήρης ατιμωρησία του και 3) αν ο νομοθέτης ήθελε τον μη υπολογισμό οιαδήποτε ποσού προερχόμενου από φορολογικό αδίκημα, θα διατύπωνε την διάταξη με διαφορετικό τρόπο, αναφέροντας ότι δεν υπολογίζονται τα χρέη που προέρχονται από τις φορολογικές παραβάσεις και όχι από τα “τυποποιούμενα” ποινικά αδικήματα και 4) η εκδοχή αυτή δεν είναι σύμφωνη με τον σκοπό του κανόνα δικαίου, αφού ο νομοθέτης αναφέρει ότι σκοπός είναι η αποφυγή της διπλής ποινικής αξιολόγησης και όχι ο πλήρης αποκλεισμός αυτής. Όμως ο μη υπολογισμός στο αδίκημα του άρθρου 25 του ν. 1882/1990 χρέους, το οποίο δεν αποτελεί αυτοτελώς ούτε ποινική φορολογική παράβαση του άρθρου 66 του ΚΦΔ, οδηγεί στον πλήρη αποκλεισμό ποινικής αξιολόγησης, κάτι όμως που δεν είναι ο σκοπός της διάταξης το άρθρου 469 του ΝΠΚ, όπως στην Αιτιολογική Έκθεση ορίζεται. **Η εν λόγω άποψη, που ακολουθήθηκε από ορισμένα δικαστήρια της ουσίας,** δεν έγινε αποδεκτή από τον Άρειο Πάγο που σταθερά έχει υιοθετήσει την άποψη ότι τα χρέη που προέρχονται από τις ανωτέρω φορολογικές παραβάσεις αφαιρούνται και δεν συνυπολογίζονται για τη συγκρότηση της αντικειμενικής υπόστασης του αδικήματος της μη καταβολής χρεών ανεξαρτήτως του ύψους τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Τα εγκλήματα της φοροδιαφυγής τυποποιούνται στον Ν 4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας) όπως τροποποιήθηκαν με το άρθρο 8 του Ν 4337/20105 (που ισχύει από 17-10-2015), και είναι αυτά που καταγράφονται στο άρθρο 66 του Ν 4174/2013 στις παρ. 1 και 5. Ειδικότερα, ορίζεται, στην παρ.1, ότι «έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος με πρόθεση: α) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου εισοδήματος, ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή ειδικού φόρου ακινήτων (ΕΦΑ), αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη, β) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή του φόρου προστιθέμενης αξίας, του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου ασφαλιστρών και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμπηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμπηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές, γ) προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο τον φόρο αυτόν», ενώ κατά την παρ. 5 τελεί αδίκημα φοροδιαφυγής όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία, καθώς και όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το αν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου (μη τιμωρούμενου του δράστη αν τα πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις άλλες πράξεις φοροδιαφυγής, οπότε τιμωρείται μόνο για την τελευταία ως αυτουργός ή συμμετοχος). **Η παραγραφή των αδικημάτων φοροδιαφυγής, κατά τις ισχύουσες πριν τον Ν 4745/6-11-2020 διατάξεις, ρυθμιζόταν από το άρθρο 68 παρ. 2 του ίδιου άνω Ν 4174/2013 και διαφοροποιούνταν, κατ' απόκλιση από το άρθρο 112 του ΠΚ, από τον χρόνο τέλεσης της πράξης. Έτσι, η παραγραφή άρχιζε είτε από την τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε κατά των εκδοθεισών διοικητικών πράξεων ή, σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής, από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής λόγω παρόδου άπρακτης της προθεσμίας των 30 ημερών από την ημέρα της επίδοσης στον φορολογούμενο των διαπιστωτικών πράξεων φοροδιαφυγής από την αρμόδια αρχή. Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνταν και το άρθρο 55Α παρ. 3 του ίδιου Ν 4174/2013 το οποίο, όπως ίσχυε πριν από την αντικατάστασή του με το άρθρο 32 § 3 του ν. 4745/2020 και την εκ νέου τροποποίηση αυτού με την παρ. 1 του άρθρου 163 του ν. 4764/2020 (ΦΕΚ Α' 256/23-12-2020), όριζε ότι "... 3. Η παραγραφή των εγκλημάτων του παρόντος νόμου**

αρχίζει από την τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής λόγω παρόδου της προθεσμίας άσκησης προσφυγής” (σημειώνεται ότι με την εν λόγω ρύθμιση επερχόταν διαφοροποίηση του χρόνου έναρξης της παραγραφής του εγκλήματος της έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, η οποία κατά τις διατάξεις του άρθρου 21 § 10 β' του ν. 2523/1997, που καταργήθηκαν με το άρθρο 71 § 1 του ανωτέρω Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του ν. 4337/2015 - τοποθετούνταν στον χρόνο θεώρησης του πορίσματος της οικείας έκθεσης ελέγχου ΚΒΣ. Ενόψει δε του γεγονότος ότι η θεώρηση του πορίσματος του φορολογικού ελέγχου από τον προϊστάμενο της αρμόδιας φορολογικής αρχής που διενήργησε τον έλεγχο προηγείται χρονικά της επίδοσης της (θεωρημένης) έκθεσης ελέγχου στον φορολογούμενο για την άσκηση ή μη προσφυγής στα διοικητικά δικαστήρια, η καταργηθείσα διάταξη του άρθρου 21 § 10 β' του ν. 2523/1997 θεωρείται ευμενέστερη για τον κατηγορούμενο και ως τέτοια εφαρμόζοταν αναδρομικά, κατ' άρθρο 2 Π.Κ., όσον αφορά την έναρξη της παραγραφής των πλημμελημάτων της έκδοσης πλαστών/εικονικών φορολογικών στοιχείων που είχαν τελεστεί πριν από τις 17-10-2015, πριν δηλαδή την θέσπιση του Ν 4337/2015).

Εν κατακλείδι ήταν πρόδηλο το γεγονός ότι με τις άνω διατάξεις του Ν 4174/2013 καθοριζόταν διαφορετικός χρόνος τέλεσης της πράξης (που για το αδίκημα της έκδοσης πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων είναι ο χρόνος σύνταξης τους από τον εκδότη τους, για το αδίκημα της αποδοχής πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων είναι ο χρόνος που ο λήπτης τους τα παραλαμβάνει προκειμένου να τα καταχωρήσει στα λογιστικά του βιβλία, για το αδίκημα της μη υποβολής δήλωσης απόδοσης ΦΠΑ είναι η τελευταία ημέρα του επόμενου μήνα εντός του οποίου έπρεπε να γίνει η σχετική δήλωση για την περίοδο που αφορά και της μη υποβολής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος είναι η τελευταία ημέρα της προθεσμίας που κάθε έτος ορίζεται προς τούτο) **και διαφορετικός χρόνος έναρξης της παραγραφής του αξιοποιίνου των αδικημάτων αυτών.** Παράλληλα, προβλεπόταν, **με την παρ. 3 του άρθρου 68 του ίδιου Ν 4174/2013,** ότι "η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής και προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων **δεν επηρεάζει την ποινική διαδικασία. Το ποινικό δικαστήριο δύναται πάντως, σε περίπτωση που κρίνει ότι η έκβαση εκκρεμούς διοικητικής δίκης είναι ουσιώδης για τη δική του κρίση επί της υπόθεσης, να αναστείλει με απόφασή του την ποινική δίκη μέχρι την τελεσιδική κρίση του διοικητικού δικαστηρίου". Με τις ρυθμίσεις αυτές υπήρχε η δυνατότητα κίνησης της ποινικής δίωξης για φορολογικά αδικήματα του άρθρου 66 και πριν την οριστικοποίηση της σχετικής φορολογικής εγγραφής, μόνο δε δυνητικά ήταν προβλεπόμενη η αναστολή (αναβολή) της ποινικής δίκης μέχρι την έκδοση τελεσιδικής απόφασης του διοικητικού δικαστηρίου επί ασκηθείσας, κατά το άρθρο 61, προσφυγής. Σημειώνεται ωστόσο ότι ειδική πρόβλεψη για αναστολή της παραγραφής δεν ήταν απαραίτητη υπό το παραπάνω καθεστώς, καθώς αυτή εμπεριείχετο στις ρυθμίσεις για τον χρόνο έναρξης παραγραφής του αδικήματος, ταυτίζοντάς τις κατ' ουσία. Τονίζεται στο σημείο αυτό ότι η ίδια**

διαφοροποίηση ανάμεσα στον χρόνο τέλεσης της πράξης της φοροδιαφυγής και του χρόνου έναρξης της παραγραφής αυτής υπήρχε και υπό το καθεστώς του αρχικού περί αδικημάτων φοροδιαφυγής Ν 2523/197, αφού με το άρθρο 20 παρ. 10 αυτού οριζόταν ότι η παραγραφή των αδικημάτων που προέβλεπε αρχίζει από την τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής λόγω παρόδου της προθεσμίας προς άσκησή της.

Ουσιώδεις μεταβολές ως προς την έναρξη της παραγραφής επί αδικημάτων φοροδιαφυγής, επέφερε ο ήδη αναφερθείς Ν 4745/6-11-2020. Ειδικότερα, **με το άρθρο 32 παρ. 3 του Ν 4745/2020 αντικαταστάθηκε το άρθρο 55Α του Ν 4174/2013**, άρα και η παράγραφος 3 αυτού, που ρύθμιζε την ειδική κατά τα ανωτέρω έναρξη της παραγραφής των αδικημάτων (και σε αυτό περιλήφθηκε μόνο μία παράγραφος, που ρυθμίζει τα σχετικά με την υποβολή μηνυτήριας αναφοράς μετά την οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού φόρου ή την πράξη επιβολής προστίμου). Επίσης, **με το άρθρο 92 του ίδιου Ν 4745/2020 καταργήθηκε και η παρ. 2 του άρθρου 68 του Ν. 4174/2013**, που επίσης ρύθμιζε με τον ίδιο τρόπο την έναρξη της παραγραφής των αδικημάτων φοροδιαφυγής. Με τον τρόπο αυτό καταργήθηκε η ταυτόσημη κατ' εξαίρεση πρόβλεψη διαφοροποίησης του χρόνου τέλεσης της πράξης από αυτόν της έναρξης της παραγραφής της, ώστε πλέον εφαρμογής τυγχάνει η υιοθετούμενη από τον Ποινικό Κώδικα γενική ρύθμιση, που θέλει ο χρόνος τέλεσης της πράξης (δηλαδή αυτός κατά τον οποίο ο υπαίτιος ενήργησε ή όφειλε να ενεργήσει - άρθρο 17 ΠΚ) να ταυτίζεται με τον χρόνο έναρξης της παραγραφής του αξιοποιίνου κατά το ήδη αναφερθέν άρθρο 112 του ΠΚ. Εν κατακλείδι, ο άνω Ν 4745/2020 τοποθετεί το εναρκτήριο σημείο της παραγραφής των αδικημάτων φοροδιαφυγής στον χρόνο τέλεσής τους, εναρμονιζόμενος με τον Ποινικό Κώδικα. Ταυτόχρονα όμως ο ίδιος Ν 4745/2020 προβλέπει την υποχρεωτική αναβολή (αυτόματη αναστολή) της ποινικής δίωξης με τρόπο που να μην αρχίζει η παραγραφή πριν την λήξη της διοικητικής διαδικασίας. Ειδικότερα, **με το άρθρο 32 παρ. 4 του νόμου αντικαταστάθηκε η παρ. 3 του άρθρου 68 του άνω Ν 4174/2013 και ορίστηκαν τα εξής:** "α) Αν με βάση εκτελεστή πράξη της φορολογικής αρχής συντρέχει περίπτωση τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης εγκλήματος φοροδιαφυγής εκ των οριζόμενων στο άρθρο 66, η έκδοση τέτοιας πράξης αναστέλλει την προθεσμία της παραγραφής του σχετικού εγκλήματος και συνεπάγεται την αυτεπάγγελτη αναβολή ή αναστολή της αντίστοιχης ποινικής διαδικασίας. Για τον σκοπό αυτό, η οικεία φορολογική αρχή ενημερώνει αμελλητί τον αρμόδιο εισαγγελέα και του αποστέλλει αντίγραφο της ως άνω διοικητικής πράξης. β) Αν δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών αναβάλλει με πράξη του κάθε περαιτέρω ενέργεια της ποινικής διαδικασίας. Αν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη και η υπόθεση εκκρεμεί στην κύρια ανάκριση, ο ανακριτής, με σύμφωνη γνώμη του εισαγγελέα, διατάσσει την αναστολή της ποινικής διαδικασίας. Αν η υπόθεση έχει παραπεμφθεί στο ακροατήριο, το ποινικό δικαστήριο διατάσσει την αναστολή της ποινικής διαδικασίας, σε κάθε άλλη δε περίπτωση την

αναστολή διατάσσει το αρμόδιο δικαστικό συμβούλιο. γ) **Η αναστολή της προθεσμίας της παραγραφής και η αναβολή ή η αναστολή της ποινικής διαδικασίας διαρκούν μέχρι την οριστικοποίηση της οικείας πράξης της φορολογικής αρχής**, λόγω άπρακτης παρόδου της προθεσμίας άσκησης προσφυγής ή μέχρις ότου καταστεί αμετάκλητη η απόφαση του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου επί της προσφυγής που ασκήθηκε. δ) [...] ε) **Σε περίπτωση αναστολής της προθεσμίας της παραγραφής, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της περ. α`, δεν ισχύει ο χρονικός περιορισμός της αναστολής του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 113 του Ποινικού Κώδικα**". Εισήχθη δηλαδή λόγος υποχρεωτικής αναβολής της ποινικής δίωξης από τον εισαγγελέα και υποχρεωτικής αναστολής της ποινικής διαδικασίας από τον ανακριτή, το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο (ανεξαρτήτως της βαρύτητας του αδικήματος). **Ο χρόνος της αναβολής της ποινικής δίωξης ή αναστολής της ποινικής διαδικασίας αρχίζει - σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση - από την έκδοση εκτελεστής πράξης της φορολογικής αρχής**, με την οποία διαπιστώνεται η διάπραξη φορολογικού αδικήματος, δηλαδή στην πράξη με την έκδοση απόφασης επιβολής προστίμου σε περίπτωση έκδοσης ή αποδοχής εικονικών φορολογικών στοιχείων ή έκδοσης πλαστών φορολογικών στοιχείων, πράξης προσδιορισμού ΦΠΑ σε περίπτωση μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης ΦΠΑ και φύλλου υπολογισμού φόρου εισοδήματος σε περίπτωση μη υποβολής ή ανακριβούς υποβολής δήλωσης φορολογίας. Η αναβολή της ποινικής δίωξης ή η αναστολή της ποινικής διαδικασίας **είναι, μάλιστα, χρονικά απεριόριστη, διαρκούσα μέχρι την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής**, που επέρχεται, κατά τα ήδη λεχθέντα, με την αμετάκλητη απόρριψη ασκηθείσας προσφυγής ή με την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής. Περαιτέρω, στον ίδιο Ν 4745/2020 περιλήφθηκαν **και μεταβατικές διατάξεις και δη στο εδ. α` του άρθρου 96 ορίζεται ότι "οι διατάξεις του άρθρου 32 καταλαμβάνουν τις πράξεις που τελούνται μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου"**. Με τη μεταβατική αυτή διάταξη προβλέπεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 32, δηλαδή η παρ. 3 αυτού, που αντικατέστησε το άρθρο 55Α του Ν 4174/2013 (καταργώντας τον κατ' εξαίρεση προσδιορισμό του χρόνου έναρξης της παραγραφής) και η παρ. 3 αυτού, που κατήργησε το άρθρο 68 παρ. 3 του ν. 4174/2013 (για την δυνητική αναστολή της παραγραφής), δεν εφαρμόζονται στις πράξεις που τελέστηκαν έως τις 6 Νοεμβρίου 2020. Ενόψει αυτών των διατάξεων του Ν 4745/2020 ανέκυψε το πρόβλημα της έναρξης της παραγραφής των αδικημάτων φοροδιαφυγής που τελέστηκαν μέχρι την έναρξη ισχύος του, δηλαδή μέχρι την 6-11-2020. **Διατυπώθηκαν δύο αντίθετες απόψεις, με την μία εξ αυτών να τάσσεται υπέρ της θέσης ότι οι διατάξεις του άρθρου 55Α και 68 παρ. 2 του Ν 4174/2013 για την έναρξη της παραγραφής από την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής εφαρμόζονται στα τελεσθέντα πριν την 6-11-2020 αδικήματα φοροδιαφυγής, και την έτερη εξ αυτών να τάσσεται υπέρ της θέσης ότι οι νεότερες διατάξεις του Ν 4745/2020 είναι ευμενέστερες και επομένως εφαρμόζονται κατά το άρθρο 2 παρ.1 του νέου ΠΚ και επί των προηγουμένως τελεσθέντων αδικημάτων φοροδιαφυγής.**

Γίνεται δε εύκολα αντιληπτή η σημασία του θέματος αυτού, αφού με την υιοθέτηση της δεύτερης άποψης και την έναρξη της παραγραφής ήδη από τον χρόνο τέλεσης της πράξης φοροδιαφυγής, δεκάδες (αν όχι χιλιάδες) αδικήματα φοροδιαφυγής, που είχαν διαπραχθεί πριν τον νέο νόμο, θα οδηγούνταν σε παραγραφή. Η περί εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 55Α και 68 παρ.2 του Ν 4174/2013 ως προς το ζήτημα της παραγραφής των τελεσθέντων πριν την 6-11-2020 αδικημάτων φοροδιαφυγής, που διαφοροποιεί τον χρόνο έναρξης της παραγραφής από αυτόν της τέλεσης της πράξης, υιοθετήθηκε από πολλά δικαστήρια της ουσίας (με χαρακτηριστική την δημοσιευμένη **στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ απόφαση 13/2021 του Τριμελούς Εφετείου Κρήτης**) και έγινε αποδεκτή από **την 594/2021 απόφαση του Αρείου Πάγου** (δεν είναι, μέχρι σήμερα, δημοσιευμένη στην άνω Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ούτε στην ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου). **Με την άνω απόφαση του Αρείου Πάγου, γίνεται δεκτό: 1)** ότι η επιλογή αυτή του νομοθέτη είναι συνέχεια της διαρκούς και διαχρονικής του επιλογής να θεσπίζει για τα αδικήματα φοροδιαφυγής τη μετάθεση της έναρξης της παραγραφής σε χρόνο μεταγενέστερο του χρόνου τέλεσης της πράξης, προς αποφυγή της παραγραφής, αξιολογώντας τη συστημική αδυναμία που περιβάλλει τις συνθήκες λειτουργίας της φορολογικής διοίκησης, η ενέργεια της οποίας είναι απαραίτητη προ της εμπλοκής της δικαστικής αρχής. Αναγνωρίζεται δηλαδή ότι τα αδικήματα φοροδιαφυγής διαπιστώνονται στη συντριπτική τους πλειοψηφία πολύ μεταγενέστερα του χρόνου τέλεσής τους και δη όταν γίνεται ο έλεγχος από την οικεία οικονομική αρχή, οπότε δεν καθίσταται ρεαλιστικό η ποινική παραγραφή να αρχίζει πριν τη διαπίστωση της τέλεσής τους από την φορολογική διοίκηση και την τελεσίδικη περάτωση της διοικητικής διαδικασίας, **2) ότι η διαχρονική αυτή επιλογή προκύπτει** από τις οικείες διατάξεις των Ν 2523/1997 και του Ν 4174/2013 (που αμφότεροι τοποθέτησαν την έναρξη της παραγραφής μετά την ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας), αλλά και αυτού του ίδιου του Ν 4745/2020, που καθιέρωσε την αναστολή της παραγραφής πέραν των προβλεπόμενων στο άρθρο 113 παρ. 2^α του ΠΚ ορίων για όσο διάστημα διαρκεί η διοικητική διαδικασία, καθώς και του μεταγενέστερου Ν 4764/23-11-2020, που επίσης προέβλεψε μετάθεση του χρόνου έναρξης της παραγραφής, ενώ, ταυτόχρονα, διατηρείται η ρύθμιση της ex lege αναστολής της παραγραφής του Ν 4745/2020. Σημειώνεται ότι ο τελευταίος αυτός νόμος στο άρθρο 163 ορίζει ότι «Η παραγραφή των εγκλημάτων του παρόντος νόμου αρχίζει από το πέρας του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου η φορολογική διοίκηση μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 36, να προβεί σε έκδοση πράξης διοικητικού εκτιμώμενου ή διορθωτικού προσδιορισμού φόρου, εκτός κι αν έχει ήδη εκδοθεί τέτοια πράξη, οπότε η παραγραφή των ως άνω εγκλημάτων αρχίζει από την έκδοση της πράξης αυτής», διαχωρίζοντας και πάλι τον χρόνο τέλεσης του αδικήματος της φοροδιαφυγής από τον χρόνο έναρξης της παραγραφής τους, τον οποίο εξαρτά από τις ενέργειες της φορολογικής αρχής, **3) ότι η άνω νομοθετική επιλογή εξηγείται και με τη λογική παραδοχή ότι οι διατάξεις περί παραγραφής και περί αναστολής αυτής εμφανίζονται ως αδιάσπαστο σύνολο διατάξεων και μόνο ως μία ενιαία ρύθμιση μπορούν να αντιμετωπιστούν, ώστε**

δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός της εφαρμογής τους, εν μέρει με βάση τον προϊσχύσαντα και εν μέρει με βάση τον μεταγενέστερο νόμο. Οι νομοθετικές αυτές προβλέψεις τελούν σε νοηματική ενότητα και αντιμετωπίζονται ως μία "διάταξη" υπό την έννοια του άρθρου 2 του ΠΚ (του νέου ΠΚ) και μόνο ως ένα ενιαίο λειτουργικό σύνολο μπορούν να συγκριθούν. Δέχεται δηλαδή ο Άρειος Πάγος ότι δεν είναι επιτρεπτή η διάσπαση των ρυθμίσεων αυτών με την επιλογή των εκάστοτε τυχόν ευνοϊκότερων τμημάτων του ενιαίου συνόλου. Και τούτο διότι, ειδικότερα, το ίδιο πραγματικό γεγονός και δη η οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής, ετίθετο κατά το προϊσχύσαν δίκαιο ως το χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής του αξιοποίνου, χωρίς πρόβλεψη για αναστολή της προθεσμίας της παραγραφής, η οποία δεν ήταν απαραίτητη, (αφού η παραγραφή δεν άρχιζε πριν την οριστικοποίηση). Κατά το ισχύον μετά τον Ν 4745/2020 δίκαιο το ίδιο πραγματικό γεγονός (η οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής) τίθεται ως το χρονικό σημείο της λήξης της εκ του νόμου χωρίς περιορισμό αναστολής της παραγραφής, επιφέροντας ουσιαστικά την ίδια έννομη συνέπεια κατά τρόπο ώστε να καθίσταται αδύνατος ο διαχωρισμός των διατάξεων για την έναρξη της παραγραφής του αξιοποίνου και για την αναστολή αυτής και **4) ότι «Η επιλογή του νομοθέτη να θεσπίζει με ειδική μεταβατική διάταξη τη μη αναδρομικότητα του επεικέστερου νόμου είναι επιτρεπτή** χωρίς μάλιστα να τίθεται θέμα αντισυνταγματικότητας ή παραβίασης του (προαναφερθέντος) άρθρου 15 του Δ.Σ.Α.Π.Δ. (Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα), διότι η επιλογή αυτή του νομοθέτη αποσκοπεί στην ασφάλεια δικαίου και στην αποφυγή διακρίσεων μεταξύ των πολιτών». Υπό την νομική αυτή παραδοχή ο Άρειος Πάγος δέχεται ότι σε κάθε περίπτωση είναι ισχυρή η ρύθμιση στο εδ. α` του άρθρου 96 του νεότερου Ν 4745/2020 που ορίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 32, δηλαδή περί παραγραφής και αναβολής – αναστολής καταλαμβάνουν τις πράξεις που τελούνται μετά την έναρξη ισχύος του.

Στον αντίποδα κινείται η αντίθετη θέση **περί εφαρμογής του νέου επεικέστερου ως προς το θέμα της παραγραφής Ν 4745/2020 και στα αδικήματα φοροδιαφυγής που τελέσθηκαν πριν την ισχύ του νέου νόμου και δη πριν την 6-11-2020**. Η άποψη αυτή (που υιοθέτησε η δημοσιευμένη στην ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ απόφαση 3/2021 του Τριμελούς Εφετείου Κρήτης) δέχεται και ορθά ότι υπό τον νέο Ν 4745/2020 ο χρόνος τέλεσης της πράξης της φοροδιαφυγής και έναρξης της παραγραφής πλέον ταυτίζεται και ότι προβλέπεται χρονικά απεριόριστη διάρκεια της αναστολής της παραγραφής, είτε αν τη δούμε ως αναβολή της ποινικής δίωξης, είτε αν τη δούμε ως αναστολή της ποινικής διαδικασίας, με αποτέλεσμα στα φορολογικά αδικήματα, που τελούνται μετά την ισχύ του Ν. 4745/6-11-2020, η παραγραφή να ξεκινά μεν από τον χρόνο τέλεσης της πράξης, αλλά η προθεσμία της παραγραφής να αναστέλλεται και η αναστολή αυτή να διαρκεί μέχρι την οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής. Περαιτέρω, όμως, δέχεται ότι ο χρόνος έναρξης της παραγραφής από την τέλεση της πράξης πρέπει, αυτή και μόνο η διάταξη, χωρίς να συνδέεται με την θεσμοθετημένη εκ του νόμου απεριόριστη αναστολή που προβλέπει ο νέος νόμος, να εφαρμοσθεί και στα αδικήματα που τελέσθηκαν προ της 6-11-2020. Προς θεμελίωση της

θέσης της θεωρεί ότι οι διατάξεις περί παραγραφής και περί αναστολής της παραγραφής δεν αποτελούν ένα αδιάσπαστο σύνολο, μία ενιαία διάταξη κατά τις αρχές του άρθρου 2 του (νέου ΠΚ). Ειδικότερα, ερμηνεύοντας τον όρο «διάταξη», κρίνει ότι οι διατάξεις που ρυθμίζουν την παραγραφή και οι διατάξεις που ρυθμίζουν την αναστολή αυτής δεν θεοπίστηκαν ώστε να αποτελούν αδιαίρετο όλον, αλλά καθεμιά επιτελεί διακριτή λειτουργία, αναγόμενη σε διαφορετικό νομοθετικό σκοπό. Έτσι, κάθε μία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαιοδοτικής κρίσης, χωρίς να είναι αναγκαίο για να συγκροτηθεί η έννοια της παραγραφής να χρειαστεί η αναφορά στην αναστολή αυτής ή και το αντίθετο (: η συγκρότηση της έννοιας της αναστολής της παραγραφής δεν προαπαιτεί εννοιολογικά αναγωγή στην έννοια της παραγραφής, αλλά την προϋποθέτει). Συνεπώς, παραγραφή και αναστολή αυτής δεν αποτελούν μία ενιαία διάταξη, οπότε είναι επιτρεπτή η διάσπασή τους, και υπό το πρίσμα του άρθρου 2 παρ.1 του νέου ΠΚ θα διερευνάται η επιεικέστερη διάταξη αφενός μεν για την παραγραφή και όσα συναρטיζούν την έννοιά της, όπως ο χρόνος τέλεσης της πράξης, αφετέρου δε για την αναστολή αυτής. Η άποψη όμως περί μη ενιαίας διάταξης παραβλέπει τελείως το γεγονός ότι με τον νέο Ν 4745/2020 η έναρξη της παραγραφής και η αναστολή της είναι άρρηκτα συνδεδεμένες, αφού και' ουσίαν η παραγραφή δεν αρχίζει από την τέλεση της πράξης επειδή αυτομάτως αναστέλλεται, κατά το άρθρο 32 παρ.4, η δε αναστολή επέρχεται εκ του νόμου και διαρκεί πέραν των προβλεπόμενων στο άρθρο 113 παρ. 2α του ΠΚ ορίων και δη για όσο διάστημα διαρκεί η διοικητική διαδικασία, χωρίς να λήγει πριν την λήξη της διοικητικής διαδικασίας. Η αντίθετη δε αυτή άποψη, θέλοντας να αποκρούσει τη ρύθμιση του εδ. α' του άρθρου 96 του νεότερου Ν 4745/2020 που ορίζει ότι οι διατάξεις του άρθρου 32, δηλαδή περί παραγραφής και αναβολής – αναστολής καταλαμβάνουν τις πράξεις που τελούνται μετά την έναρξη ισχύος του, προκρίνει, σε αντίθεση με την παραδοχή της ΑΠ 594/20201, ότι με μία μεταβατική διάταξη ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να εξοβελίσει και να υπερκεράσει την συνταγματικώς κατοχυρωμένη διάταξη του άρθρου 2 του ΠΚ, παραπέμποντας στην ΟΛΑΠ 1/2015 που προαναφέρθηκε. Τέλος, η άποψη αυτή παραδέχεται ότι ο νομοθέτης δεν ήθελε να εφαρμοστούν οι διατάξεις του Ν 4745/2020 και δη ότι η έναρξη της παραγραφής αρχίζει από τον χρόνο τέλεσης του αδικήματος φοροδιαφυγής επί των αδικημάτων φοροδιαφυγής που τελέσθηκαν προ της ισχύος του νόμου στις 6-11-2020 (λέγοντας ότι «Η εξέλιξη αυτή, προφανώς, δεν αποτελούσε βουλευτικό αντικείμενο της νομοθετικής εξουσίας) και δέχεται περαιτέρω ότι ο νομοθέτης για τον λόγο αυτό επανέφερε σχεδόν αμέσως την υπάρχουσα πριν τον επίμαχο νόμο διαφοροποίηση του χρόνου έναρξης της ποινικής παραγραφής των αδικημάτων από τον χρόνο τέλεσής του, θεσμοθετώντας το άρθρο 163 του 4764/23-11-2020 ως τροποποίηση του άρθρου 55Α του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας και ορίζοντας ότι «...2. Η παραγραφή των εγκλημάτων του παρόντος νόμου αρχίζει από το πέρας του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου η Φορολογική Διοίκηση μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 36, να προβεί σε έκδοση πράξης διοικητικού, εκτιμώμενου ή διορθωτικού, προσδιορισμού φόρου, εκτός κι αν έχει ήδη εκδοθεί τέτοια πράξη, οπότε η παραγραφή των ως άνω εγκλημάτων αρχίζει από την

έκδοση της πράξης αυτής.» Η εν λόγω διάταξη όμως είναι πρόδηλο, όπως δέχεται και η εξεταζόμενη άποψη, ότι είναι δυσμενέστερη για τον κατηγορούμενο και κατά την διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 Π.Κ. προφανώς και δεν καταλαμβάνει τα εγκλήματα φοροδιαφυγής που τελέστηκαν μέχρι την έκδοση του νόμου αυτού (του 4764/2020).

Η Εισηγήτρια

Δήμητρα Σωτηριάδου
Πρόεδρος Εφετών